

בעז"ה

ה' יִלְחַם לָכֶם
וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן

על מצות מורא מקדש
והתעוררות
להנהגת איסור שיחה בבית הכנסת.

יוסף אלנקוה

©

כל הזכויות שמורות

סדר צלם והפקה

"עטרת"

רח' משקלוב 20 ירושלים

טל. 02-6519520

לעילוי נשמת

הר"ר משה אהרן ב"ר ישראל גולדשטיין ז"ל
נלב"ע ב' בסיון תשמ"ה

הר"ר נפתלי צבי ב"ר יששכר דב שיף ז"ל
נלב"ע כ"א במכת תשנ"ח

מרת יוכבד ב"ר אנדהם מרדכי שיף ע"ה
נלב"ע כ"ה בתמוז תשמ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

בס"ד

"נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן"
"כי נר מצוה ותורה אור"

נר לנשמות

ראב"ד מקודש, אור המנורה המהורה
האדמו"ר ר' מאיר שלום בר פרחא אביחצירא זיע"א
בנו של האדמו"ר הצדיק ר' ישראל אביחצירא זיע"א

ואשת חבר

מעלת הרבנית שבתה בת מול טוב אביחצירא ע"ה

זכותם תהיה מגן וצינה לכלל ישראל
מהרה נזכה לביאת הגואל
בבנין אריאל.

תוכן הענינים

הסכמות

דברים מפי האדמו"ר הרב אלעזר אביחצירא שליט"א 13

אגרת מרן הראשון לציון הרב מרדכי אליהו שליט"א 17

הקדמה 21

שער א. מורא מקדש 25

א. "ועשו לי מקדש" 25

ב. בית תפילה 27

ג. מקדש מעט 30

ד. "ומקדשי תיראו" 31

ה. מצוה להיות ראשון או מעשרה ראשונים 32

ו. מוסר נפלא מהפלא יועץ על חובת השתיקה בבית הכנסת ... 34

ז. תפילה בכוונה 37

ח. הכניסה לבית הכנסת 40

ט. על כח התפילה - מנורת המאור הראשון 41

י. דיבור חול בשבת 44

יא. קריאת קודש לתלמידי חכמים 48

יב. השתיקה - היא גדר גדול ליראת שמים 49

יג. הפה עיקר ושורש קדושת הגוף 51

יד. פה קדוש - כלי שרת 52

טו. לקט מדברי החפץ חיים 56

טז. אגרת עלים לתרופה של הגר"א 68

יז. מדברי הרמב"ם על השתיקה 74

יח. בעלי המוסר 77

שער ב. ואני תפילתי 83

- 83 א. על העבודה
- 85 ב. פרי היום
- 87 ג. כוונת התפילה - כוונה בתפילה
- 89 ד. תפילות המועדים
- 92 ה. שליח הציבור
- 95 ו. תפילה רהוטה בהיגוי נכון ובדקדוק
- 97 ז. עניית אמן - וברוך הוא וברוך שמו
- 100 ח. פתחו שערים ויבוא גוי צדיק
- 103 ט. דברי השל"ה הקדוש
- 105 י. שלש טובות ללשון
- 105 יא. משנת בעל ספר חסידים
- 116 יב. טוב לי תורת פיך - באור האדמו"ר המלוב"ן רבי יעקב

שער ג. הלכה ומעשה 119

- 119 א. עישון בבית הכנסת ובכלל
- 125 ב. טלפון נייד
- 128 ג. "שיחות פוליטיקה" בבית הכנסת
- 131 ד. ויכוח או מחלוקת בבית הכנסת
- 133 ה. בית כנסת - לא מועדון ולא מחסן
- 134 ו. כניסה ויציאה מבית הכנסת
- 137 ז. עשה טוב - מעלות השתיקה
- 143 ח. סור מרע - גנות הדיבור בביהכ"נ
- 148 ט. קבלת שתיקה בתפילה באמצעות עצומה
- 150 י. מעשי הגדולים על קדושת הדיבור ומעלת התפילה

תפילות לשמירת הלשון 157

הסכמת מרן הראשון לציזן המקובל האלוקי
 הגאון הרה"ג **מרדכי אליהו** שליט"א
 הרב הראשי לישראל מלפנים

ז' לחודש אלול התשס"א

רבותינו בתלמוד (פסחים פ"ח) דרשו: "ואמר רבי אלעזר מאי דכתיב 'והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב וגו' - אלקי יעקב ולא אלקי אברהם ויצחק???"
 אלא, לא כאברהם שכתוב בו הר שנא' 'אשר יאמר היום בהר ה' יראה'. ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנא' 'ויצא יצחק לשוח בשדה', אלא כיעקב שקראו בית".

ואכן המקום נקרא בית המקדש "כי ביתי בית תפילה יקרא".
 וכן אנו קוראים מימות הראשונים בית הכנסת ובית המדרש.
 ומפני מה בחר ה' דווקא בשם בית? אלא ההר נחשב למקום הפקר וכל אדם יכול לעלות בו ולעשות בו כרצונו. לשדה יש אמנם בעלים והכניסה מוגבלת, אבל עדיין השדה פתוחה ויכולים להכנס בה. ואילו הבית הוא מקום שיש לו בעלים והמקום סגור ואין לאדם להכנס לבית חברו ללא רשותו והסכמתו. וכמאמר הידוע "כי אזלת לקרתא אזיל בנימוסא".
 כשתלך לעיר, נהוג במנהגיה ונימוסיה. וכאשר אתה בא לבית הנד יודע שכל מה שיאמר לך בעל הבית - עשה (פסחים פ"ו):.

ועוד, לעלות בהר זה קשה, צריך לטפס ולהתייגע, ובשדה קר וחס, אבל הבית הוא מקום שמור ומסודר. אמר הקב"ה, ביתי - בית תפילה, בית הכנסת הוא ביתו של הקדוש ברוך הוא,

והקב"ה בא ומקדים לפני בוא האנשים כדי לקבל בבית הכנסת את אורחיו. (ברכות ו:).

ואנו ה"אורחים" בבואינו לבית הכנסת, עלינו לזכור כי זהו בית השם, ומנהג המקום ונימוסיו הוא לפחוד מהשם, להתפלל אליו ובודאי לא לשוחח שיחה בטילה ולא לדבר דברים בטלים. בבית השם ננהג כמו שה' צוה, לבית הכנסת נהלך ברגש, ונשב שם באימה וביראה. ועלינו להודות להשם שזיכנו להכנס לביתו שנא' "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך" (וכן נוהגים לפתוח בפסוק זה בבואנו לבית הכנסת שו"ע מ"ו בנו"כ). חסד עשה עמנו הקב"ה שנתן לנו להסתופף בצילו, יתברך ויתעלה. ועל כן בבית הכנסת נודה לקב"ה ונתפלל ובודאי לא נדבר איש עם רעהו והלכה פסוקה היא בשו"ע (סימן קכ"ד).

"לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עווננו מנשוא וגוערים בו." מפני מה הוא חוטא וגדול עווננו מנשוא? אלא, הוא מדבר מפני שאינו מעריך את בעל הבית של המקום, הוא איננו שם על לבו שזהו בית תפילה ולא בית שיחה.

ובשו"ע (צ"ח) כתוב שהתפילה היא כמו קרבן וצריך להזהר שלא לערב בה מחשבה אחרת, כלומר לא רק דיבור אסור, אלא, גם מחשבה אסורה. והקב"ה יודע מחשבות אדם ותחבולותיו.

נשמח כשאנו בבית הכנסת ונהנה בכל רגע ורגע מזיו השכינה השורה בבית השם. ונזכור שאם חלילה אנו משוחחים שיחה בטילה - הרינו מסלקים את השכינה.

ועתה ראה ראיתי עלים לתרופה מהספר "ואתם תחרישון" בנושא חשוב זה אשר ערכו וחברו וליקט אמריו ידידנו היקר, איש רב פעלים לתורה ולעבודה, הרה"ג מעוז ומגדול, הגאון הרב רבי יוסף אלנקוה, רב איזורי דחבל עזה. אשר הקב"ה זיכה אותו להיות כל הזמן עמל בעמלה של תורה ולזכות את הרבים, וחסד עשה אתנו שנדע כי בחסד אנו נכנסים לבית התפילה. אסף וליקט כעמיר גורן מאמרי חז"ל, דברי מוסר הלכה ואגדה, כדי לעורר את העם לדעת מהי מצות "ואתם תחרישון".

וכבר ידועים ומפורסמים דברי הזוה"ק בחומרא רבה על המדבך בבית הכנסת.

והקב"ה סייע בידי הרב המחבר הנ"ל לערוך את הספר בטוב טעם ודעת ובשפה ברורה ונעימה.

ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצלח ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, ויקויים בו "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח".

וכבר אמרו חז"ל "את" לרבות, וכל המחובר לקדוש - קדוש, כל המתחבר לספר של ר' יוסף הנ"ל יקויים בו 'את- לרבות' וגם הוא יצליח.

והקב"ה יזכה אותנו לראות בבנין בית הבחירה - בית מקדשו, נזכה כולנו לעלות ולהראות בו, ונזכה לגאולה שלימה. ובזכות שמירת קדושת מקדש מעט - נזכה למקדש גדול בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

בקי"ה ויהי ה'
אריאל

ברכת הרה"ג הרב יוסף שלוי אלישיב שליט"א

בבואי אל הקודש למרן הרה"ג יוסף שלוי אלישיב שליט"א עם גליונות "ואתם תחרישון", ברכני בברכת "שתצליח" - והרשני לפרסם את דבריו - וכאשר בקשתי דברי חיזוק למצוות מורא מקדש וחובת השתיקה בבית הכנסת אמר לי, בשביל מה צריך להוסיף? וכי אנשים לא יודעים מה שכתוב בשולחן ערוך, זה לא מספיק להם?!! וזו לשון מרן השולחן ערוך (קכ"ד סעיף ז'):

"לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"צ חוזר התפילה, ואם שח חזא חוטא, וגדול עונו מנשוא, וגזערים בו. הגה: וילמד לבניו הקטנים שיענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן, יש לו חלק לעולם הבא". (כלבו)

אין ספק שדברים אלו מדברים בעד עצמם במלוא תקפם והדרם.

הסכמת הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א
 רב שכונת רמת אלחנן, בני ברק וראש כולל "בית דוד" חולון

יום ב' מנחם אב התשס"א
 יום אשר גבר אויב והרג נפשות נקיים ובהם תינוקות וטף
 בירושלים עיה"ק, יהפכה ה' לששון ושמחה ולבנין בית
 מקדשנו.

כבוד הרב יוסף אלנקוה שליט"א, הדורש טוב לעמו,
 נאמר במגילת איכה ג' מ"ד:

"סכתה בענן לך מעבור תפילה". ופירש רש"י: חצצת את האף
 להיות מחיצה בינך ובינינו ותרדפנו בו". וצריך ביאור - וכי ענן
 יכול לחצוץ בפני תפילה?

וראיתי כמדומני ברבנו צדוק הכהן מלובלין שהסביר
 שהשיחות שמתנהלות בבית הכנסת נהפכות להיות ענן, וענן זה
 חוסם בפני התפילה שלא תעלה לשמים.

ולכן אשריהם הצדיקים שמונעים את הענן הזה, ובולמים
 שפתותיהם במקום מקדש מעט. ופותחים לבם לאבינו
 שבשמים בתפילתם הבוקעת ועולה עד לכסא הכבוד.

ויתן השי"ת שחלקנו יהי' עם חלקם ולא נגרום בפינו מסך
 שיחצוץ תפילותינו בשעה קשה כזו לעם ישראל.

וכל החוסס פיו יזכה לאור הגנוז ויראה בישועת ישראל.
 יצחק זילברשטיין.

הסכמת הרה"ג הנאמ"ן הרב מאיר מאזוז שליט"א
ראש ישיבת כסא רחמים ב"ב

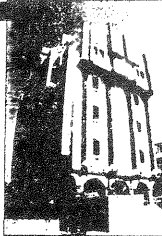

INSTITUTIONS

"KISSE RAHAMIM"

בנשיאות רבנות שבאי"י

מכון הגאון האדמו"ר הראשון לציון הרב עובדיה יוסף שליט"א
להבניית מלון הגר' רפאל כ. צבאן ז"ל
רב תליות וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

מוסדות ישיבת

"כסא רחמים" ספרדות

על שם מלך המלך

ר' רחמים חי חיותה הכהן זצ"ל ראב"ד אי"י ורבא
נשיאה נכדה השק"צ ע"י חלמיש הגאון הקדוש
רבנו מצליח מאזוז זצ"ל הי"ד חבר כ"ד בתוסס

מוסדות
הישיבה

- ** גילדים
- ** ת"ת לבנים
- ** מן גב"ס לבנות
- ** מתיבתא ז"ח
- ** ישיבה קטנה
- ** ישיבה גדולה
- ** סמינר לבנות
- ** כוללי אנרכים:
- בני-ברק * בנעתיים
- ** מתיבות
- ** בוד"ץ "משפס וצוק"
- ** ירחון "אור תורה"
- ** מכון הרב מצליח להוצאת ספרים
- ** מלל ערב לנתיבת שורח "יעון שמואל"
- ** קורן גלח' ומענקים
- ** מכון הסוד"מ הספרדי "יד רפאל"
- ** ועוד...

בס"ד, בני-ברק, יום ~~אשר לא יגלה~~

אכ"ב ידידנו היקר הרב באבאן המפורסם
ו' יוסף אלקווה שליטה
רב איצורי נאה - דקלים. שלום וברכה!

גאט ארבע דעה ידי ט"ו האצורה אמעהי
זו כולו יוג-הפנסג והשליקה דעג הגבלה
דספלו הרה"ר, אגאג גתישקן, אנכאל זה יגעים
דגם רישא דקרו"ה השג יאמא אב"ה, ויב"ל אגבא
מ"ל אינכס אמזיג אגסו דגא, אשכנא (דגיא' גלס"ה)
אין אגריד, אידוז מה שאר האצורה אגור דז
אורי אגא צ"ב געכאל זה נישן היספרדיג
אגבואר, מן לכר נולן אגיא אגיה צב"ל
אגין יגא געגן אגאגן דק"ו אגא אכ"ר
אגין אגב"ו

הסכמת הרה"ג יהושע י. נויבירט שליט"א
 מח"ס שמירת שבת כהלכתה ועוד

בואו ונחזיק טיב להאי גברא רבה ויקירא, הרב יוסף אלנקוה שליט"א, רב אזורי חבל עזה וגוש קטיף, על שהתנדב לכתוב לאחב"ל כד' לחזק את אמונתם בה' ית', לא לדבר בבתי-כנסיות ובבתי מדרשות. ואין דבריו צריכים אישור, כי כבר מצאנו בשם הזוהר, למה נחרבו כמה וכמה בתי כנסת, כיון שלא שמרו על קדושתם, וגם מבואר שבזמן חורבן בית אלוקינו בני"י לא האמינו שיחרב בית-המקדש, כי מקדש ה' מקדש ה', וענה להם הנביא: מקדש ה' הם, אם ישמרו על קדושת ביהמ"ק, אין ביהמ"ק יחרב, אבל רק אם הם ישמרו על כך. ועל כן מצווה גדולה עשה ידידי שליט"א, להדפיס ספר כדי לזרז את אחב"י. וידוע כי בזמן התיוו"ט נחרבו כמה בתי כנסת, והוא ז"ל תיקן מי שברך מיוחד לאומרו בציבור לכל אלה שלא ידברו בבתי-כנסת ובתי מדרשות. ובזכות שמירה זו נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים, זה כנגד זה.

תזכו למצות ובברה"ת

יהושע י. נויבירט

שומר פיו ולשונו

דברי תורה ששמעתי מפי מעלת בנש"ק אראלים ותרשישים
האדמו"ר רבי אלעזר אביחצירא שליט"א.

שלמה המלך עליו השלום אמר בחכמתו "שִׁמְר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ שִׁמְר
מְצֻרוֹת נַפְשׁוֹ"

כמה וכמה אזהרות ועונשים חמורים יש בתורה למי שמדבר
לשון הרע ודוד המלך עליו השלום אמר "מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים
אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב: נֹצֵר לְשׁוֹנְךָ מֵרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדִּבֵּר מִרְמָה.
סוּר מֵרַע וְעֲשֵׂה טוֹב בְּקֶשֶׁת שְׁלוֹם וְרִדְפָהוּ".

מפני מה הדגיש הכתוב פה ולשון? ללמדך שיש לשון הרע
בדיבור ויש לשון הרע אפילו בעקימת שפתיים והוצאת לשון.
וזהו לשון הרע ולא רק דיבור רע וזה מצוי בעוה"ר שכאשר
שואלים על אדם מסוים אין הנשאל רוצה להשיב בפיו אך
'מוציא לשון' ומהבעה זו ניכר יחסו השלילי על האדם ששאלו
עליו.

וידועה המליצה 'באפם הרגו איש' – על ידי משיכה באף אפשר
להרוג איש, השם יצילנו.

ומספרים שפעם התבטל שידוך של בת ישראל כי הכלה חולה
בסכרת, וכאשר בדקו וידעו שאין הכלה ולא משפחתה חולים
בסכרת, הסתבר שהסבתא של הכלה – בחוץ לארץ – לא אכלה
עוגה.

זהו כוחו של בעל הלשון שגורם חלילה לצרות רבות וסופו
שהוא כופר בעיקר רח"ל.

והנה, **המשנה בפאה** (ח ט) אומרת:

"וכל מי שאינו לא חגר ולא סומא ולא פסח ועושה עצמו כאחד מהם אינו מת מן הזקנה עד שיזיה כאחד מהם שנא' (דברים טז) צדק צדק תרדוף".

הרי אסור לאדם לעשות את עצמו בעל מום שאין בו, מדוע לא הוזכר אלם שאינו מדבר, מסתבר שלא זו בלבד שאדם לא יענש על שהוא עושה את עצמו אלם אלא גם יקבל על כך שכר שהרי נאמר **בגמרא**: (חולין דף פט.)

"אמר רבי יצחק: מאי דכתיב (תהלים נ"ח) האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם - מה אומנותו של אדם בעולם הזה - ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה - תלמוד לומר: צדק תדברון, יכול יגיס דעתו - תלמוד לומר: מישרים תשפטו בני אדם".

לדבר דברי חולין אסור בכלל ורק לדברי תורה יש לנו רשות לדבר. ואלמלי שהתורה הרשתה לנו הרי גם לדבר בדברי תורה היה אסור לנו.

לכן יש מצוה שאדם יעשה עצמו אילם, כדי להמנע מדיבור שהוא מזיק לגוף ולנשמה אלא אם כן הוא לדברי תורה.

אם כך נשאל מדוע השתיקה נחשבת אומנות, הרי אין בה מלאכה ויצירה? הנה **רש"י** ע"ה כתב: "אומנות יפה היא האילום" והאומנות היא לדעת מה לדבר ומה לא לדבר, מתי לדבר ומתי לא לדבר.

שהרי כידוע **החפץ חיים** ע"ה היה מדבר עם האנשים, אלא שהוא היה אומן גדול שידע להבחין בין דיבור לדיבור.

ומספרים שלאחר שהוציא את ספריו על שמירת הלשון אמר לו מישוהו שעכשיו אסור לו לדבר עם כל ההגבלות שבספר, ענה לו **החפץ חיים** אדרבה, עד עכשיו לא יכולת לדבר שהרי לא היה לך ספר שילמד אותך מה מותר ומה אסור, עכשיו מותר לך לדבר לפי המותר.

אנו מצווים להזהר ביותר בשמירת הלשון וביותר בבית הכנסת ולא זו בלבד שלא לדבר דיבור אסור אלא לא לדבר בכלל בבית הכנסת גם לא שיחת חולין ולפחות במשך התפילה. מראשה ועד סופה כפי שהזהיר על כך מו"ר זקני **אביר יעקב נורא** בספריו הקדושים

וכן כתב **הרמב"ם** (הלכות דעות פרק ב):

"לעולם ירבה אדם בשתיקה ולא ידבר אלא או בדבר חכמה או בדברים שצריך להם לחיי גופו. אמרו על רב תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו, וזו היא שיחת רוב כל אדם ואפילו בצרכי הגוף לא ירבה אדם דברים. ועל זה צוו חכמים ואמרו: "כל המרבה דברים מביא חטא". ואמרו: "לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה".

וידועים דברי **ג"ע החיד"א** עליו השלום שאמר על הכתוב "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" – "ה' ילחם לכם ויכניע אויביכם, ואתם תחרישון בבתי הכנסת", ובפרט בשנה הזאת כאשר רבים קמים עלינו לאבדנו השם יצלנו, אנו זקוקים לרחמי שמים ולהשתדל ביותר שלא לדבר כלל ועיקר בשעת התפילה.

מו"ר סבי האדמו"ר **רבי ישראל אביחצירא** זיע"א ומו"ר אבי האדמו"ר **רבי מאיר אביחצירא** זיע"א עליהם השלום, הקפידו מאוד, נזהרו והזהירו ביותר על מורא מקדש וחומרת איסור

הדיבור בבית הכנסת, ובדרכם אעבורה לעורר את רבבות עמך בית ישראל על מצות השתיקה בבית הכנסת ובכלל. בימי החול וכל שכן בשבתות ובמועדים ובזמן קריאת התורה.

מצוה גדולה לעורר ולפרסם בכל קהילות ישראל על גודל החיוב והמצוה שלא לדבר בבית הכנסת ולכל הפחות בשעת התפילה ולקיים מצות 'ומקדשי תיראו' ובזכות המצוה היקרה הזאת נזכה להגאל במהרה ולהנצל מכל אויבינו ושונאינו ומבקשי רעתנו, ה' יפר עצתם, ויקיים בעמו ישראל 'וישבתם לבטח' אכ"ר.

ברכת הרב מכת"ק

שבת אלויל בקדושה
 ויניח ימיה אהבה ושלום
 תליין בקדושה
 אמת
 יחיאל/א.מ.

אגרת ברכה

מעטרת ראשנו המקובל הא-לקי

מין הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו שליט"א

שש ליבי ויגל כבודי כששמעתי על פעולת צדיק בנם של אראלים ותרשישים מגזע ישישים כבוד האדמו"ר רבי אלעזר אביחצירא שליט"א בנו של ראב"ד מקודש, דינא דנחית לעומקא דדינא המקובל הא-לקי המכונה בבא מאיר זכר צדיק וקדוש לברכה, אשר גדל על ברכיו של סבו המקובל הא-לקי שתפילותיו אינן חוזרות ריקם הגאון רבי ישראל המכונה בבא סאלי זיע"א.

הנה רחש לבו דבר טוב לקדש את המקום הנקרא מקדש מעט ששם השכינה שורה ולקיים 'ומקדשי תיראו', וכדחז"ל אין אתם יראים אלא ממי שאמר ומקדשי תיראו, לשמור על קדושת בית הכנסת שהוא היום מקדש מעט לישראל.

לשמור על קדושתו שלא לחלל אותו בדיבור חול ולירא ממי שצוה לירא ממנו. ומצוה גדולה לפרסם את הענין החשוב הזה בכל בתי הכנסת.

כידוע יש בשולחן ערוך פסקי הלכות ודינים אולם רק פעם אחת כתוב בלשון זו:

"לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"צ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו: הגה, וילמד בניו הקטנים שיענו אמן כי מיד שהתניוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא (כל בו)"

גם בעבירות חמורות כחילול שבת וכיו"ב לא כתב מרן לשון כזאת שהוא חוטא גדול וגדול עוונו מנשוא.

וידועים דברי **הזהר הקדוש** (תרומה דף קלא): שהחמיר מאוד בענשו של המדבר בבית הכנסת וזו לשונו:

"ומאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחול ווי ליה דאחזי פחדא ווי ליה דגרע מהימנותא, ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל, דאחזי דהא לית אלהא ולא אשתכח תמן ולא דחיל מניה ואנדיג קלנא בתקונא עלאה דלעילא."

וג"ע ותפארתנו רבינו **יוסף חיים** ע"ה כתב בספרו **'בן איש חי'**:

"בית הכנסת ובית המדרש נקרא מקדש מעט דכתיב ואזי להם למקדש מעט, אלו בתו כנסיות ובתי מדרשות, וכתבו הפוסקים דמצוה לירא מן המקדש נוהג בבית הכנסת וביהמ"ד מדאורייתא, ולכן ראוי להזהר בכבודם ולשבת שם באימה ויראה, ואותם הנוהגים בהם שחוק וקלות ראש עליהם נאמר מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי ובזוה"ק הפליג בעונש שלהם ואמר מאן דמשתעי בבי כנישתא ר"ל בדברים בטלים חיצונים אין לו חלק באלהי ישראל, ופרשנו המנה ע"ד מ"ש אפיקי יהודה ז"ל במאמר אחאב כפר באלהי ישראל והיינו כי הקב"ה נקרא אלהי ישראל מפני שאין ביניהם שר אמצעי, אבל לגבי אוה"ע נקרא אלהי האלילים שיש להם שרים אמצעיים, והעד שישראל אין להם אמצעי ממה שמצינו שהקב"ה השרה שכונתו אתם בבתי כנסיות ובתי מדרשות, ולכך המזלול בהם נראה דאינו מודה שיש שם השראת שכונה, ולכן אין לו חלק באלהי ישראל ר"ל בזה התואר של אלהי ישראל שזכו בו ישראל" (ויקרא שנה ראשונה).

והגאון השדי חמד במערכת בית כנסת הביא את דעות הפוסקים האם מצות מורא מקדש בבית כנסת היא מדאורייתא או מדרבנן, אולם, בכל מקרה האיסור הוא חמור ביותר ולכל הדעות יש להזהר בזה ביותר. וכל ירא שמים צריך להתרחק ולהרחיק את האנשים מעוון חמור זה של שיחה בטילה ושחוק בכלל ובפרט בבית הכנסת ובפרט בשבתות, שלדברי הזוה"ק מי שמדבר שיחת חולין בשבת אף לא בבית הכנסת הריהו מחלל שבת, כי הדיבור הוא מלאכה.

ומגלגלין זכות על ידי זכאי וזכות ההכרזה והפרסום של מצוה יקרה זו נתגלגלה על ידי האדמו"ר רבי אלעזר שהוא שומר את פיו ועיניו.

שומר פיו מלדבר דברי חול ועיניו מלראות דברי חול וכדאי והגון לו ליזום את הרעיון הגדול הזה. וכדברי רבינו יונה בשער ג' משערי תשובה שכתב על הפסוק במשלי "מִצָּרְף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מְהַלְלוֹ - פירושו:

"מעלות האדם לפי מה שיהלל, אם הוא משבח המעשים הטובים והחכמים והצדיקים תדע ובחנת כי איש טוב הוא ושרש הצדק נמצא בו, כי לא ימצא את לבו רק לשבח את הטוב והטובים תמיד בכל דבריו, ולגנות את העבירות ולהבזות בעליהן, מבלי מאוס ברע ובחזר בטוב".

ובהיות שהוא שומר פיו ועיניו ראוי הוא לפרסם ולהפיץ את הענין החשוב הזה.

התורה הקדושה מצוה אותנו והתקדשתם והייתם קדושים, מי שמקדש עצמו ושומר פיו ולשונו מדיבור אסור ומשיחה בטילה זוכה שמן השמים יקדשוהו.

ובזכות מצות 'תחרישון' כדברי ג"ע החיד"א ע"ה, נזכה ל'ה'
ילחם לכם' ויקוים בנו 'זשב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד'.

ויהי רצון שבזכות המצוה הקדושה של מורא מקדש נזכה
לביאת משיח צדקנו ולבנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו
אמן.

הקדמה

ה' ילחם לכם - ואתם תחרישון

גאון עוזנו ותפארתנו החיד"א ע"ה כתב שיש סגולה גדולה לשתוק בבית הכנסת - לפחות בשעת התפילה - ובסגולה זו ניצלים מהאויב ומגזירות רעות רח"ל.

ועל זה אומר הכתוב "ה' ילחם לכם - ואתם תחרישון". אתם תשתקו בבית הכנסת לפחות בשעת התפילה, ותקבלו שכר רב על השתיקה - ה' ילחם לכם.

כיוון ששמעתי זאת בשם החיד"א יצאתי לחפש בספריו הקדושים ולצערי לא מצאתי את מקור הדבר בספריו. אולם, הובא בספר "דרך משה" הנספח לספר "הגן", לאחד מחסידי אשכנז מוה"ר הדרשן ר' משה כהן (הובאו דבריו בספר "מקדש מעט") שכתב:

"ונראה לי דרך הלצה לרמוז בפסוק ה' ילחם לכם נגד השטן ואתם תחרישון. רצונו לומר, אם אין אתם מדברים בבית הכנסת".
ואכן יש כמה מדרשים (כמו במכילתא דרבי ישמעאל) שם נאמר בדומה לזה:

"ה' ילחם לכם, לא לשעה זו בלבד ילחם לכם, אלא, לעולם ילחם לכם, כנגד כל אויבכם. ר' מאיר אומר: ילחם לכם - אם כשתהיו עומדים ושותקים ה' ילחם לכם, קל וחומר כשתהיו נותנים לו שבח".
ובזהר הקדוש (בשלח מ"ז) כתב על הפסוק "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון":

רבי אבא פתח אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום

קדש'... ממצוא חפצך ודבר דבר... 'תא חזי, ההוא מלה דנפיק מפומיה דבר נש סלקא ואתער אתערותא לעילא. אי לטב אי לביש. ומאן דיתוב בענוגא דשבתא אסיר ליה לאתערא מלה דחול...ומאן דיתוב בהזילולא דמלכא - לא יתחזי למשבק למלכא למשבח, ויתעסק באחרא..."

כלומר **הזוהר הקדוש** הסביר לנו שבכלל עונג שבת שלא לדבר דברי חול וכאשר עסוקים בשמחת המלך - אין מדברין בדברי חול, אלא, רק עם המלך, וזה נרמז במילה **תחרישון**. וברור שמילה פוגמת כאשר היא דברי חול בשבת, וכאשר היא שיחה בשעת התפילה. לכן נראה לי שהמקור הקדום לענין זה, הוא **הזוהר הקדוש**.

ובענין זה מצאתי גם בשו"ת **מן השמים** (ע"ז) שהזכיר את הפסוק "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" - שצריך לשתוק בחזרת הש"ץ ובתקיעות השופר בראש השנה.

וראוי לציין שב**ספר חסידים** (י"ח) כתוב שהמדברים בבית הכנסת בשעת התפילה רח"ל צריכים להתבייש שהרי אפילו הגויים המשתחווים להבל ולריק, שותקים בבית תפילתם. ולהבדיל על אחת כמה וכמה שאנו צריכים לנהוג מורא ולשתוק בבית אלקינו.

ומצאתי בספר **נפש חיה** להרה"ג הרב **רפאל כצ'יר צבאן** זצוק"ל בספר **נפש חיה** פרשת וישלח שכתב משם רבו 'מנחת כהן' ח"א משם חכמי המוסר שה' ילחם לכם נגד המקטרגים ואתם תחרישון בבתי כנסיות ובבתי מדרשות והוסיף הרב צבאן רמז '**תחרישון**' בגימ' עם הכולל '**בבתי הכנסיות**'.

וכידוע, כל רבותינו הקדושים ראשונים ואחרונים בנגלה

ובנסתר עוררו על הענין הקדוש והחשוב הזה. על שמירת **מורא המקדש**, ושתיקה בבתי הכנסת ובבואי אל האדמו"ר הרב **אלעזר אביחצירא** שליט"א הוא ביקשני לפרסם את דברי החיד"א ע"ה ולעורר על חובת **השתיקה** בבית הכנסת ובפרט בימים אלו בהם הערבים יורים עלינו ונלחמים בנו ומבקשים לאבד את שם ישראל ומן העולם.

ברוך השם עצתם לא תצלח וחרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה, ואנו מודים להשם יתברך על ניסיו הגדולים והגלויים שבכל יום עמנו, בכל עת ובכל שעה.

ומחובתנו להתעורר ולעורר!

לזכות את הרבים, במצוה זו של **"מורא מקדש"**, שתיקה בבית הכנסת שהיא לכאורה מצוה **"קלה"**. אין בה הפסד ממון, אין בה עמל וטרחה, אולם יש בה התגברות על היצר הרע המבקש להטרידנו בתפילתנו.

ולעשות רצון **צדיק** בנש"ק אראלים ותרשישים הגר"א שליט"א נחלצתי ואספתי לקט מאמרים מן התורה ומקראיה מהראשונים ואחרונים על חובת השתיקה בבית הכנסת.

יה"ר שהשי"ת יחזק את כבוד האדמו"ר שליט"א להנהיג עדתו וזכות אבוח"ק תגן בעדו וכל אשר לו.

"כל עבודת השם – בהם תלויה"

כתב מרן **אביר יעקב** על שמירת הפה:

"עשה לך שתי חוצרות כסף מקשה תעשה אותם – אפשר לרמוז אלה הפסוקים על שפתי אדם שצריך ליזהר לשומרם ראווי שמירה מעולה. ויסתכל ויבין שכל עבודת השם בהם תלויה ועיקר עמוד העולם שדזיא תפילה – בשפתים תלויה

ועיקר התורה בהם תלויה וכיון שעמוד העבודה בהם תלויה. צריך שיהיו שמורים מכל דבר המטנף אותם שאם יהיו מטונפים לא שייך שעל ידיהם תעשה שום פעולה לא בשעת התפילה ולא זולתה...

והתורה מזהרתנו חזתם האדם שתי השפתים צריך שיהיו מזוקקים ככסף שלא יתעסק בהם בדברים בטלים וכיוצא רק ביראת השם כל הזמן" (פתוחי חותם בהעלותך)

ועל הדיבור בתפילה כתב מרן שם:

"והאזהרה הגדולה היא בזמן התפילה, שלא יפסיק בדברי חול בשעת התפילה, וכיון שהתפילה היא ברבים, צריך הש"ץ והקהל כלם יזהרו מדברי חול בשעת התפילה וגם כן יהיו שמורים השפתיים קודם התפילה".

בית הכנסת הוא "מקדש מעט" ואנו חייבים בכבודו ובמוראו כשם שאנו חייבים במקדש לכבדו ולירא ממנו.

מורא המקדש - הוא כמובן ממי שמצוה על המקדש, ממי שהשרה שכינתו במקדש ובבתי כנסיות. נזדרז כולנו לקיים את חובתנו - שהיא זכות גדולה עבורנו לנהוג כבוד במקדש. ובזכות "המורא" נזכה מהרה, לבנין המקדש השלישי, שירד מן השמים, והשם יתברך יבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות, ויראנו בגאולת השכינה, "יראו עינינו וישמח לבנו בישועתך מלכנו". אמן ואמן.

ברכת טוב תחול על ידי"ן הר"י גולדשטיין על עזרתו בקודש, וברכת טוב והצלחה לנוות בית שושנה בת שולמית וילדינו היקרים שיזכו לחיים טובים וארוכים, אמן ליראת השם טהורה עומדת לעד.

יוסף בלאאמו"ר ר' חיים אלנקווה.

שער א. מורא מקדש

א. "ועשו לי מקדש"

חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא עם עמו ישראל כאשר צוה אותנו במצוה הנהדרה בקדש "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כ"ה ח'). זכות גדולה ומיוחדת היא לבנות "בית קדושה" (רש"י) וכל זאת כמובן "ועשו לשמי" לשם שמים.

המשכן והמקדש הם מקום השראת השכינה בעולם, ואף על פי ש"מלא כל הארץ כבודו" נתן לנו הקב"ה מקום מיוחד לגילוי השכינה הנוראה ביחוד, מקום בו שם הוי"ה ברוך הוא, השם המפורש נהגה כמקורו וכדברי האבן עזרא:

"נקרא מקדש בעבור היוזתו משכן השם הקדוש"

ובנבואת הברכה לעם ישראל נאמר "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל".

על ערכו של המקדש בתורה הקדושה יעיד מנין המצוות המרובות הקשורות למקדש, לסדר העבודה, תורת העולה ושאר הקרבנות.

בבית המקדש היו קרבים קרבנות הציבור והיחיד. הקרבנות, היו מעוררים בנו את יראת השמים כאשר כבר בבואנו לירושלים קויים בנו "למען תלמד ליראה את ה' אלהיך". הקרבנות מקרבים אותנו להשם יתברך, עושים שלמים - שלום, ומכפרים לנו על כל עוונותינו.

העבודה אליה אנו מייחלים ומתפללים בכל יום "והשב העבודה לדביר ביתך", אשר יודעים אנו כי אין שמחה אלא

בה, "ובעבודת בית המקדש נשמח כולנו", כללה את עבודת הקרבנות ועמה בקשר אמיץ וחזק "איזוהי עבודה שבלב זו תפילה".

ועליהם אמר ישעיה הנביא "כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים". כל יהודי איש אשה גדול וקטן השתוקקו לעלות ולראות בבית בחירתך ושם לשאת תפילה אל אבינו שבשמים.

תפירתם של ישראל היה בית המקדש, ובחורבנו - נחרב עמנו ויצא הדר מבת ציון, חרב הבית וגלינו מארצנו.

ציון היא בית חיינו, ובית המקדש הוא הלב של עם ישראל.

"והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת בה והבית אשר בנית לשמך".

שלמה המלך ע"ה בן דוד מלך ישראל זכה לבנות את בית המקדש הראשון בירושלים, במקום אשר קנהו אביו דוד מיד ארונה היבوسی, והבית נבנה על פי התכניות שתכננו דוד המלך ושמואל הנביא בניית ברמה. הוא המקום שממנו הושתת העולם.

וכאשר בנה שלמה המלך את המקדש ויקהל את כל העם לירושלים, הכניסו הכהנים את "ארון ברית ה' אל מקומו אל דביר הבית אל קודש הקודשים אל תחת כנפי הכרובים". (מלכים א' ח')

והנה "בצאת הכהנים מן הקודש והענין מלא את בית ה' - מלא כבוד ה' את בית ה'". או אז עומד שלמה המלך "זיפרוש כפיו השמימה" והנה הוא נושא תפילה על המקדש, ובתפילתו מלמדנו מהו מקום המקדש בעם ישראל.

ב. בית תפילה

הבית אשר בניתי לך הוא בראש ובראשונה בית תפילה אומר שלמה המלך ועל כן

"ופנית אל תפילת עבדך ואל תחזינתו ה' אלקי. לשמוע אל הרינה ואל התפילה אשר עבדך מתפלל לפניך היום".

ואף שפסוק זה נאמר כלפי תפילת שלמה עצמו ביום חנוכת המקדש, אמירה היא כלפי כל יהודי ויהודי העולה לירושלים לבית המקדש ו"מתפלל לפניך היום", ולכן מוסיף שלמה המלך ומבקש:

"לחיות עיניך פתוחות אל הבית הזה לילה ויום אל המקום אשר אמרת יהיה שמי שם. לשמוע אל התפילה אשר יתפלל עבדך אל המקום הזה. ושמעת אל תחנונת עבדך ועמך ישראל אשר יתפללו אל המקום הזה".

הרי זהו המקדש, המקום בו עולות תפילותיהם של ישראל השמימה ומתקבלות לרצון. ועל כן בהמשך דבריו יקבע שלמה את ההלכה הנפלאה:

"והתפללו אל ה', דרך העיר אשר בחרת בה והבית אשר בניתי לשמך".

והלכה מפורשת היא כלשון המשנה (ברכות). ושולחן ערוך (או"ח צ"ד):

"היה עומד בארץ ישראל יחזיר פניו כנגד ירושלים ויכוון גם למקדש ולבית קדש הקודשים." וכדברי המשנ"ב שם: "חשוב בליבו ורעיונו כאילו הוא עומד במקדש אשר בירושלים במקום קודש הקודשים".

הרי תפילותיהם של ישראל בירושלים, בארץ ישראל ובכל העולם עולות דרך תל תלפיות מקום הקודש והמקדש.

ומוסיף שלמה המלך ומונה כהנה וכהנה את סדרי עבודת ישראל תפלתם במקדש. על סכסוך בין אדם לחבירו, שם יהיה משפט הצדק:

"ואתה תשמע השמים ועשית ושפטת את עבדיך".

על המגיפה במלחמה הוא אומר:

"בהנגף עמך ישראל לפני אויב אשר יחטאו לך ושבו אליך והודו את שמך והתחננו אליך בבית הזה".

ועל עצירת גשמים הוסיף ואומר:

"בהעצר השמים ולא יהיה מטר כי יחטאו לך והתפללו אל המקום הזה, והודו את שמך ומחטאתם ישובו כי תענם".

גם בעת רעב יעלו להתפלל בירושלים, ועל כל צרה שלא תהיה:

"רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה, שדפון, ירקון, ארבה, חסיל, כי יהיה כי יצר לו אויב בארץ שעריך כל נגע כל מחלה כל תפלה כל תחינה אשר תחיה לכל אדם לכל עמך ישראל אשר ידעון איש נגע לבבו - ופרש כפיו אל הבית הזה".

והוסיף ללמדנו כי הבית הזה יהיה לכל העמים ועל כן

"וגם אל הנבי אשר לא מעמך ישראל הוא - אתה תשמע השמים".

ובטרם נצא **למלחמה** נעלה להתחנן בירושלים:

"כי יצא עמך למלחמה על אויבו בדרך אשר תשלחם והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת בה והבית אשר בניתי לשמך ושמעת השמים את תפילתם ואת תחנונתם".

ואם חלילה נפלו מישראל בשביה בארץ אויב, גם אז יתפללו דרך ירושלים:

"...ושבום שוביהם אל ארץ האויב רחוקה או קרובה... ושבו אליך בכל לבבם ובכל נפשם בארץ אויביהם אשר שבו אותם והתפללו אליך דרך ארצם אשר נתת לאבותם. העיר אשר בחרת והבית אשר בניתי לשמך".

"שמעתי את תפלתך"

תפילה זו שנשא **שלמה המלך** כאשר פרש את כפיו השמימה והתפלל על תפילת עמך ישראל בירושלים בבית המקדש, עלתה לרצון לפני ה' והוא זכה להתגלות השכינה בהיותו **בגבעון**.

"ויאמר ה' אליו שמעתי את תפלתך ואת תחנונתך אשר התחנונת לפני הקדשתי את הבית הזה אשר בניתי לשום שמי שם עד עולם ודיו עיני ולבי שם כל הימים".

ואכן מאז היה לנו בית המקדש לבית תפילה לישראל אשר עלו לירושלים להתפלל בבית המקדש ולהקריב בו את הקרבנות לרצון, הם **הלב של עם ישראל**.

"ונשלמה פרים שפתינו"

בתפילת המוסף אנו אומרים

"אלקינו ואלקי אבותינו, מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנו יכולים לעלות ולהראות בבית בחירתך בבית הקדוש שנקרא שמך עליו"

בחורבן בית המקדש נחרב הבית בו היינו מקריבים קרבנות ובו היינו מתפללים. ועתה לא נותר לנו אלא **תשלום שפתיים** הן מבחינת "כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכו'" והן מבחינת התפילה שאנו מתפללים והיא **עבודת הלב**.

ואף על פי שחרב הבית "לא זזה שכינה מכותל המערבי". והשכינה שורה בכותל המערבי ובבתי כנסיות ובבתי מדרשות עליהם אמר הכתוב:

"ואזי להם למקדש מעט".

ג. מקדש מעט

נתבונן ונפקח את עינינו!

אין לנו כהנים בעבודתם אין לנו מקדש בנוי, וביום הכיפורים אנו אומרים בדמעות וגעגועים "אשרי עין ראתה כל אלה". אבל יש לנו בית כנסת ובית מדרש יש לנו **מקדש מעט**.

אנו מייחלים ומתפללים ש"היום יבנה המקדש" כן נזכיר בכל יום בסוף פרשת הקרבנות, בסוף תפילת העמידה, ובספירת העומר כי זוהי **תפילת התפילות** שיבנה בית המקדש במהרה בימינו!

ואמנם עלינו לזכור כי **מקדש מעט** הוא מקום השראת השכינה ומחובתנו ההלכתית - המוסרית - וההסטורית לשמור

על קדושת בתי הכנסת להזהר בכבודם לנהוג בהם באימה
ובמורא. בבחינת "ומקדשי תיראו".

ד. "ומקדשי תיראו"

התורה הקדושה צותה אותנו "את שבתותי תשמרו ומקדשי
תיראו אני ה'".

ואמרו חז"ל (**ברייתא** הובאה **ביבמות** ו.) שהמורא הוא מורא
שמים:

"תניא, יכול יתיירא אדם ממקדש? תלמוד לומר את שבתותי
תשמרו ואת מקדשי תיראו, נאמרה שמירה בשבת ונאמרה
מורא במקדש, מה שמירה האמורה בשבת לא משבת אתה
מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת. אף מורא מקדש לא
ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש".

וכפי שהסביר זאת בעל **ספר יראים** (שכ"ד):

"מורא מקדש – ויראת מאלוקיך, צוה בהכנס אדם למקדש או
לבית הכנסת או לבית המדרש שינהג בהם מורא וכבוד". הרי
שמצוות "ויראת מאלוקיך" מתקיימת גם בשעה שאנו נזהרים
בהלכות **מורא מקדש** ונוהגים בהם כבוד.

והרמב"ם ע"ה (פי"א מהלכות תפילה ונשיאת כפים) לימד
אותנו מהו **כבוד** ומהו **מורא מקדש**.

על **הכבוד** כתב:

"בתי כנסיות ובתי מדרשות נוהגין בהן כבוד, ומכבדים אותן
מרבצין אותם (מטאטאים ומנקים) ונוהגין כל ישראל בספרד

ובמערב, בשנער ובארץ הצבי, להדליק עששיות בבתי כנסיות, ולהציע בקרקען מחצלאות כדי ליטב עליהם ובערי אדום יושבין בהן על הכסאות". (הלכה ה').

ועל המורא כתב:

"בתי כנסיות ובתי מדרשות "אין נוהגין בהן קלות ראש כגון שחוק ודיתול ושיחה בטילה. ואין אוכלין בהן ואין שותין בהן ואין נואזתין בהן..." (הלכה ו')

מורא מקדש כאמור כולל גם מורא בתי כנסיות ובתי מדרשות וכפי שבאר **הספורנו** על פי הגמרא את הפסוק "ומקדשי תיראו" וכלשונו:

"ומקדשי תיראו - המקומות המקודשים בגלות והם בתי כנסיות ובתי מדרשות. אף על פי שחזר בית המקדש כאמרו 'זאחי להם למקדש מעט', ואמרו חז"ל אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות".

ה. מצוה להיות ראשון או מעשרה ראשונים

בעל "הפלא יועץ" בערך "בית הכנסת" כתב על מעלת המשכים לבית הכנסת וכתב בשם הזוה"ק (תרומה) שהמקדים להיות ראשון "נעשה רע, אהוב, רחימא דקודשא בריך הוא". ועל כן הוא מעורר אותנו בדבריו:

"מי שמע כאלה ולא ישתדל בכל כוחו להיות הראשון או לפחות מעשרה הראשונים לעשות נחת רוח ליוצרו".

והוא כותב תוכחת מגולה על הבאים **מוקדם** לבית הכנסת אך נשארים בחוץ לשוחח שיחה בטילה ומאבדים שכר רב:

"ויש רבים שבאים בהשכמה לבית הכנסת וזהו יכולים להיות מעשרה ראשונים, אלא שבזחרים לישיב בחוץ בעזרת בית הכנסת להרבות שיחה ועזבו לאחריים חילם ואין שם על לב ואינו מקפיד שיקדימונו אחר לפי שאין יודעים מה המצוה הזאת".

ועוד סוג שונה של משוחחים שיחה בטילה:

"ויש שעושים בעזרת בית הכנסת, בתי כנסיות של עמי הארץ ויושבים שם בשבתות ובמועדים עד שיגיע שליח ציבור לברוך שאמר: ואז נכנסים לבית הכנסת ומתפללים - בדילוג או ביחיד. אוי להם שגמלו רעה לנפשם ורע ומר עזבם את ה', ומי שיש בידו למחות - ימחה בידם, והירא את דבר ד' - לא ישב עמיהם".

והרב **פלא יועץ** מוסיף ללמדנו שכאשר אדם בא לבית הכנסת, **קודם שיכנס** עליו לבקש רשות ולכן אומרים את הפסוק: "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך".

בורא ניב שפתיים

"השם ברא דיבור השפתיים שיש בו סגולה נפלאה שבו נותן שלום לרחוק ולקרוב.

לרמוז - שאף על פי שיהיה האדם רחוק מהשם - בדבור שפתינו - מקרבו אל השם"

(צרור המור נצבים)

ו. מוסר נפלא מהפלא יועץ על חובת השתיקה בבית הכנסת
ועתה הבה נראה איך נכנסים לבית הכנסת, כדברי הפלא
יועץ:

"ואחר כונת הלב הן הדברים שצריך להיות ירא וחרד
וחושש וחועד איך יכנס להיכל המלך, כלי מלא בושא
וכלימה ויכוין באמרו "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך", שהוא אינו
כדאי לכנס להיכל המלך אם לא בעבור גודל חסדו ובזכות אבות
ראשונים".

חחי יתן אל לבו

ואם צריכים להכנס במורא ופחד, וליטול רשות, ולהתבייש
במעשינו הרעים בבואנו לבית הכנסת, על אחת כמה וכמה
שאינו לנו לדבר שם דברים בטלים ואלו דברי הרב:

"ומתוך כך, החחי יתן אל לבו, לעמוד שם באימה, ביראה,
וברתת, וביזע – שלא לשוח שם שיחת חולין חס ושלוש מאימת
השכינה השורה שם. וידוע שהחמירו מאוד בזוהר הקדוש
(תרומה קלא): על המדבר בבית הכנסת ואמרו דנהיג קלנא
בשכינתא ולית ליה חולקא באלוקי דישראל. (המדבר נוהג בזיון
שכינה ואין לו חלק באלוקי ישראל) עיין שם.

תסמר שערת אנוש מראות חומר שבנו ולבבות יכאבו על
שנעשה כהיזר לרבים מעמי הארץ ואין נגרע ששומעים לפעמים
חומר שבו מהדורשים בעם, ואף על פי כן אין מניחים מנהגם הרע
ועולם כמנהגו נוהג.

אוי להם לבריוזת מיום הדין ומיום התוכחה!

"וביותר פשתה המספחת בימי שמחות וגיל וימים טובים...
מחמת ערבות השמחה מרבים בשחוק וקלות ראש".

ולכן כותב הרב:

"וכל מי שיש בידו למחות ימחה על דבר כבוד שמו ואם אין בידו
למחות - יזהר בנפשו להזיז כאלם לא יפתח פיו".

ומה יעשה אדם שמדברים עמו, והוא מתבייש לומר שאינו
מדבר בבית הכנסת? אומר הרב:

"יש שרוצה לזהר שלא לדבר בבית הכנסת אבל כשמדברים
אליו אחרים נראה לו כבושה וכיזהרא שלא להשיבו ולומר שאינו
מדבר בבית הכנסת ומתוך כך **גם הוא מדבר** בכאב לב עד
שלבסוף נעשה לו כהיתר. והאיש הירא את ה', יאחזהו רעד
מחומר שבו ולא יבוש מפני כל ויאמר בפה מלא: איני מדבר בבית
הכנסת! שהרי זה דומה למי שרוצים לאבד ממנו הון עתק או
להרגו, שלא יחוש לבושה ולא לשום דבר ויחיש מפלט לו. על
אחת כמה וכמה שצריך לחוס על נפשו ועל כבוד קונו".

והפליג הפלא **יועץ** בדבריו וכתב שגם בשעה שרוצה להוכיח
אנשים בבית הכנסת לא יתן קולו בקול עז.

"אלא כשצריך לדבר ילך אצלם וידבר להם בלחש בנועם שיח
ובכבוד ראש כעומד בהיכל מלך. ועין רואה איך עומדים בפני
שרי הארץ ושופטיה בכבוד גדול. ואין קול ואין עוונה, קול דממה
דקה".

וכדי שלא נחשוב שהאיסור לדבר בבית הכנסת הוא דוקא בשעת התפלה כתב הרב:

"וזהוהיחוט שלא לדבר בבית הכנסת היינו אפילו שלא בשעת התפילה אבל בשעת התפילה אפילו שלא בבית הכנסת (כפי שהסביר בהמשך למי שנאנס ולא יכול להתפלל בבית הכנסת) צריך להזהר שלא לדבר מתחילת התפילה ועד סופה".

וכדאי לראות דברים נוספים שכתב הפלא יועץ בספרו על מעלת השתיקה בבית הכנסת.

משנה ברורה

"אוי לאנשים שמשכיחים בעת התפילה.

כי ראינו כמה בזתי כנסיות נחרבו בשביל עוון זה ויש למנות אנשים ידועים להשיגח על זה".

וכתב הרוקח בתקוני התשובה,

שהרגיל לדבר דברים של חול בבית הכנסת ואפילו שלא בשעת התפילה יתענה ארבעים יום בכל יום ומכאן ואילך ישב במורא גדול ויתפלל בכונה ולא ידבר בבית הכנסת כלל והביאו החסד לאלפים".

(קנ"א אות ח')

אורחות חיים מרבנו הרא"ש:

"ערב ובקר וצהרים שמור העתים הקבועים לתפילה ופתח לכך שעה אחת קודם התפילה והוי זהיר שתהיה מעשרה ראשונים ואל תדבר שיחה בטילה בבית הכנסת, ותפילין על ראשך ועל זרעך אל יחסרו".

ז. תפילה בכוונה

התפילה היא עבודה ומקצוע גדול בחיים הדורש לימוד התבוננות והתייחסות רצינית.

הרי אמרה התורה כי **אנו מצווים: "ולעבדו בכל לבבכם"**.
ודרשו חז"ל "איזוהי עבודה שבלב? זו תפילה" (ברכות)

כאשר אדם הולך לעבוד כשכיר יום, או שכיר חודש, אצל בעל המלאכה הוא בודאי ילמד את המלאכה ויזהר בה ביותר. גם לא יעלה על הדעת שבשעה שהוא יבקש שיחה אישית עם מנהל העבודה ובשיחה זו כשיבקש הטבה בתנאי עבודתו, הוא ינהל שיחות טלפון מקבילות עם אנשים זרים, איזה עובד יעשה כדבר הזה? מיהו האדם שיעמוד למשפט **ובמהלך בקשת חמלה מהשופט** הוא יתחיל לדבר עם חבריו ובני משפחתו?

כאשר אנו מתפללים אנו **עובדים את השם!** לא עבודה חיצונית **עבודת הלב! עבודה פנימית!** לא עבודה המסייעת לחיים אלא עבודה שהיא בעצמה עצם החיים - **"וחי בהב"!**

ובתפילתנו אנו משבחים ומודים לקדוש ברוך הוא על חסדיו הגדולים שהוא עושה עמנו יום יום שעה שעה. אנו מבקשים ממנו בקשות מרובות, בקשות לגאולת עם ישראל לתיקון העולם, וגם בקשות פרטיות רפואה, פרנסה והצלחה.

היוכל איש לבקש שליחה ומחילה, רפואה והצלחה, פרנסה וכלכלה, מבורא העולם ובאותה שעה ממש, ידבר, יסית, יפנה את עיניו מהסידור ויתבונן בדברים אחרים??? אין ספק שאדם שמרשה לעצמו **לדבר בתפילה**, לא חשב על כך שזו **כפיות טובה**, חוסר דרך ארץ, חוסר אמונה ובטחון בהשם. הוא בודאי לא מתכוין למרוד ולהכעיס את השם. ולכן צריך

להסביר לו פנים, להראות לו מהי התפילה ואיזו זכות גדולה נפלה בחלקנו, עם ישראל קרוביו של הקדוש ברוך הוא שאנו יכולים להתפלל "ולואי ויהא אדם מתפלל כל היום כולו" (ברכות כא ע"א).

כמה גדולים הם דברי חכמים שכתבו על קריאת שמע (גמרא יומא יט):

"אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרזא, הקורא את שמע: לא ירמוז בעיניו, לא יקרוץ בשפתיו, ולא יזרה באצבעותיו. והתניא, רבי אלעזר חסמא אומר: הקורא את שמע ומרמוז בעיניו, ומקרוץ בשפתיו, ומראה באצבעו - עליו הכתוב אומר "ולא אוזני קראת יעקב." נשים לב לדברים הללו!

יהודי נכנס לבית הכנסת להתפלל - וזאת לאחר שהקדוש ברוך הוא בא בכל יום לכל בית כנסת וממתין לשמוע את תפילת עמו ישראל - מגיע המתפלל לקריאת שמע, קורץ, רומז, מסמן באצבע, וואפילו אם הוא רומז לילד למשל היכן לקרוא שגם בזה צריך להזהר ולדעת מתי ואיך מותר לרמוז לפי ההלכה). והקדוש ברוך הוא אומר לו: **טעית!** התפילה הזאת איננה תפילה אלי - ולא אותי קראת! **התבלבלת** - קראת בתפילתך אבל לא אלי, לא לקדוש ברוך הוא, כמה מזעזע!

ואם חלילה וחס אדם שרגיל להתרועע בתפילה בקריאת שמע יום יום כל ימיו. מה יאמר ומה ידבר כשיעלה למרום ובבית הדין יספרו לו שהוא מעולם לא התפלל! מעולם לא קרא קריאת שמע! אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה!

ואדרבה! בואו נראה את האיש השני שבא לבית הכנסת במורא, נהג כבוד במקום. התפלל בכוונת לבו, לא שח שיחה

בטלה, והיו עיניו ולבו בתפילה ולא בזולתה. כמה גדולה, יפה מעולה ומקובלת תפילת האיש הזה. שהוא אכן "בעל תפילה".

ובעל היראים כתב על מצות **מורא מקדש**:

"מורא מקדש – ויראת מאלקיך". צוה בהכנס אדם למקדש או בבית הכנסת או לבית המדרש שינהג בהם מורא וכבוד דכתיב בפרשת בהר סיני. "את שבתותי תשמחו ומקדשי תיראו" לא ממקדשי אתה ירא אלא ממי שהזהיר על המקדש, פירוש מן הקדוש ברוך הוא, ומצינו בית הכנסת ובית המדרש נקרא מקדש מעט".

ומפני גודל קדושת המקום אין לאדם רשות להכנס בפתח אחד של בית המדרש בית הכנסת ולצאת בפתח השני, כאשר בית הכנסת משמש עבורו קיצור דרך וכדברי **הרמב"ם**:

"היה לבית הכנסת או לבית המדרש שני פתחין, לא יעשו קפנדריא כדי שיכנס בפתח זה, ויצא בפתח שנגדו לקרב הדרך. שאסור ליכנס בהן אלא לדבר מצוה" ופי"א הל' תפילה הלכה ח'. וכן אסור להכנס כדי לקרוא לאדם.

וכדברי **הרמב"ם** שם (הלכה ט').

"מי שצריך להכנס לבית הכנסת לקרות תינוק או חביו יכנס ויקרא מעט או יאמר שמועה ואחר כך יקרא חביו כדי שלא יכנס בשביל חפציו בלבד!"

וכאן כדאי להזכיר שקדושת בתי הכנסת נוהגת גם **בחורבנם**, ולכן המטיילים ומבקרים בתי כנסת שלצערנו הם עדיין בחורבנם כמו חורבת ר' יהודה החסיד, בתי הכנסת העתיקים

במעון, סוסיא ועוד יזהרו מאוד בכל ההלכות של כבוד ומורא בית כנסת כולל, איסור מעבר מצד לצד בלי לימוד או תפילה.

ח. הכניסה לבית הכנסת

כבר בשעה שאדם נכנס לבית הכנסת עליו לנהוג בקדושה במקום המקודש ולהכנס במורא. כפי שיעקב אבינו אמר מיד כשנודע לו שהוא במקום המקודש "אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים".

ולכן מנהג ישראל קדושים לומר בכניסה לבית הכנסת את הפסוקים "ואני ברוב" וכו'. על אמירת הפסוקים הללו כתוב בשל"ה הקדוש (חולין ר"א בהגה) מדוע מותר לאמרם לאחר ברכת על נטילת ידים כשעדיין לא אומרים פרקי תהילים:

"ומה שאנו מפסיקין בפסוק "מה טובו אודהי יעקב משכנותיך ישראל" "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך" וכיוצא באלה פסוקים שאנו נוהגים להתחיל בהם בבואנו לבית הכנסת. לא קשה מידי. דודאי ראוי ונכון לכל אשר בשם ישראל יכונה בבואו לבית הכנסת שהוא מקדש מעט לקבל עליו מורא מקדש ולשבחו ולפארו! וכי לא יהא כח גבוה חמור מכח הדיוט? שהרי אמרו רבותינו ז"ל (ברכות יד.). שאסור לאדם להקדים לפתח חבירו ליתן לו שלום קודם שהתפלל קל וחומר לשכינה וכבוד ההיכל! כשיפגע במקום הקדוש הזה בביאתו לתוכו שיטרע וישתחוה ויפאר וירומם להשם יתברך ולכבוד בית השם".

ט. על כח התפילה – מגורת המאור הראשון

הסבא קדישא רבי ישראל אלנקאוה בעל **מגורת המאור הראשון** אסף בספרו בפרק התפילה מדרשים רבים ומוסר על גודל ערכה של תפילה וכתב שכל אדם מישראל גדול או תינוק מסוגל לפעול פעולה גדולה בתפילתו ועל כך הביא **מעשה נפלא:**

"מעשה בתינוק אחד יהודי שהפליג בספינה שהיו בה אנשים רבים מכל אומות העולם. והנה עמד עליהם צער גדול בים והיתה סכנת טביעה גדולה. כל אחד מהנוסעים הוציא את צורת האלוה שלו - הפסל שהחזיק על צוארו, התפללו התחננו וביקשו על נפשם - וכלום לא עזר והאוניה חישבה להשבר. שאלו אחד את השני האם אין כאן באוניה ולו אדם אחד מהאומה שהוציא הקדוש ברוך הוא ממצרים וקרע להם את הים שיתפללו עלינו, בדקו ומצאו תינוק יהודי ישן. העירו אותו ואמרו לו אנו בצרה גדולה ואתה ישן? קום קרא אל אלקיך וישמע תפלתך.

קם התינוק והתפלל וכך אמר רבונו של עולם, היום יודע כחך וגבורתך ועכשיו יאמרו הכל כי אל אמת אתה, חנון ורחום, מיד רמז הקדוש ברוך הוא לים ועמד מזעפו ויצאו לשלום.

כיון שעלו ליבשה, הלכו לקנות מצרכי מזון, והילד אינו הולך לקנות אמרו לו מפני מה אינך קונה? אמר להם כי עני אני. אמרו לו, לא, אלא אנו העניים ואתה העשיר שהקדוש ברוך הוא עונה לך.

אמר להם אלהיכם תלוי בצוארכם, קרוב אליכם ולא מושיע אתכם אבל אלקינו רחוק בשמים וקרוב אלינו "ומי גוי גדול

אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו".
הנה, אנו רואים כמה גדולה היא תפילה של יהודי אצל הקדוש
ברוך הוא.

בלשון שאנו מתפללים – הקב"ה עונה אותנו

ובהמשך כתב הרב מדרש נפלא על לשון התפילה:

"ובו בלשון שישראל קורין להברוך הוא, הוא עונה אותם,
אברהם אבינו עליו השלום קראו באלקים והקב"ה ענה את בניו
באלקים שנאמר זתעל שזענתם אל האלוקים מן העבודה'.
יצחק אבינו ע"ה בירך את יעקב באל שדי, דכתיב ואל שדי
יברך אותך' והקב"ה ענה את ישראל באל שדי דכתיב זארא
אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי.

יעקב אבינו ע"ה קראו באל שנא' זיקרא שם המקום הזהזא בית
אל', והקב"ה ענה אותו באל שנא' אנכי האל אלקי אביך'..."
והזוסיף עוד את תפילת משה רבינו, ישראל, ודוד המלך.

ומסיים באומר: זה"ד כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו
כה' אלקינו בכל קראנו אליו, בכל לשון שאנו קורין לו הוא יתברך
שמו עונה אותנו".

בואו ונתבונן בדברי לשם מה אמרו לנו חז"ל את המדרש הזה?
מה זה משנה עבורנו? מה רצו ללמד אותנו במדרש זה? אלא,
אם הקב"ה עונה אותנו בכל לשון שאנו קורין לו. כיצד יענה
לתפילת איש המשלב בדברי התפילה שלו, שיחה בטילה, דברי
הבלים, כעס, קטטה, מצה ומריבה.

האם חס ושלוש אדם רוצה שתפילתו תענה על ידי הקדוש
ברוך הוא באותה הלשון? בלשון חולין? בלשון כעס? בלשון

כללה? בלשון בתוך לשון? חס ושלוש! המלך יעננו ביום קראנו, באהבה רבה.

בית הכנסת - מקום ליראת שמים.

על כן עורו אחים! נזהר בכבוד בית הכנסת וקדושתו. ואלו דברי הרב בעל **מנורת המאור** זקני רבי ישראל אלנקאווה הי"ד:

"וכשיכנס אדם לבית הכנסת, בין בשחריזת בין במנחה בין בערבית ישב באימה וברעדה ובריאה, ולא יקל ראשו ומבזה את התפלה. ושהפסיק ממנו יראת שמים ובא לבית הכנסת לשוח שיחה בטילה לא די לו שהוא מפסיד שרר הליכותו. אלא שגורם רעה לעצמו שנאמר 'ובאתם ועמדתם לפניי בבית הזה אשר נקרא שמי עליו ואמרתם נצלנו למען עשות את כל התועבות האלה. המערת פריצים היתה הבית הזה אשר נקרא שמי עליו בעיניכם'??"

ונוח לו לאדם שישב בביתו ולא יבוא לבית הכנסת **להכעיס בדברים בטלים ולסלק ממנו יראת שמים.**

והקב"ה מואס בתפילה כזאת שנאמר 'כי תבואו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי' וכתוב 'לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטורת תועבה היא לי'.

ואפילו הנכנס לבית הכנסת שלא בשעת תפילה צריך לנהוג בו כבוד מפני ששכינה שרויה בו ונקרא מקדש מעט."

הדברים הללו מסמרי שער! אל נא אחי, אל נא נכשל בעוון של דברים בטלים בבית הכנסת. הבה נתרחק מהשנאה והקטטה, ממריבה וכעס בבית הכנסת

וְזוֹ לְשׁוֹן הַרְבֵּי:

"וצריך להזיז הקהל הנמצאים בבית הכנסת חברים ואהובים ואז תשמע תפלותם לפני אביהם שבשמים שנאמר 'וגליתו להם עזרת שלום ואמת', עזרת - זו תפילה, בזמן העזרת יש ביה שלום - הרי היא אמת ואם לא אינה אמת.

לפיכך יהיו כל הקהל חברים ולא יהיה ביניהן לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות בכל מקום וכל שכן בבית הכנסת. מפני כבוד השכינה ששרויה בבית הכנסת. שמיזם שחרב בית המקדש השכינה שרויה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות".

הרי לנו, כמה פסולה היא השיחה בבית הכנסת והמחלוקת והכעס גורמים לסילוק השכינה, ובמקום שתתקבל התפילה ברצון, הנה היא הופכת לרועץ ולמקטרג. על כן, נזכור כי בית הכנסת הוא "בית תפילתי" "מקדש מעט" מקום השראת השכינה, וננהג בו בכל הכבוד הראוי לו, ובמורא מקדש ככל הלכות הכבוד והמורא.

י. דיבור חול בשבת

ביום חול כאשר אנשים רצים וממהרים למלאכתם והתפילה קצרה יותר, הם כמעט ולא מדברים בזמן התפילה. ועיקר הדיבורים הם דווקא בתפילות הארוכות יותר והממושכות יותר שהן בזמן תפילות שבת וימים טובים, ובזמן קריאת התורה. (וכפי שכתב זאת הפלא יועץ והדבר ידוע)

והיצר הרע הצליח פעמיים במלאכתו, פעם אחת כשהוא שכנע את האדם לדבר בזמן התפילה ולאבד את התפילה ושכרה, ופעם שניה כאשר הוא גורם לאדם לדבר דיבור חול ודברים בטלים ביום השבת.

הדיבור ביום שבת צריך להיות קדוש ביותר כמו שאמר הנביא "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצריך ודבר דבר". ודרשו חז"ל שלא יהא דיבורך של שבת כדבורך של חול" **(שבת קיג:)** **והתוס' בגמרא** כתבו על פי **רבי שמעון בר יוחאי** שצריך למעט מאוד בדיבור בשבת ובתלמוד **הירושלמי** כתוב שבקושי התירו בשאלת שלום בשבת. ובשולחן **ערוך** אורח חיים (סימן ש"ז) הסביר מרן היטב איזה דיבור מותר לדבר, ואיזה אסור.

והאדמו"ר **אביר יעקב רבי יעקב אביחצירא** זיע"א הזהיר מאוד מאוד על איסור של דיבור חול בשבת. וכך הוא כתב בפרשת ויקהל בספרו **"פתוחי חותם"**.

"והנה מלימוד התורה ומן התפלה ידע האדם **שהדברים** שמוציא מפיו הם **בונים עולמות** למעלה שהרי עליהם העולם **עומד**. וכשם **שהדברים של הקדושה** בונים עולמות למעלה. כך **בהפך** דברים שאינם מהוגנים עושים פגם גדול למעלה ועל זה **הוזהרנו הרבה על דברי חול בשבת** שלא לפגום בשבת שהוא קודש".

ואם נחשוב על הדבר, הרי אותם אנשים שמזלזלים בכבוד בית הכנסת ומדברים על מה הם מדברים? מהו נושא שיחתם? אם הם רוצים להגיד דברי תורה הרי כבר אמרו חז"ל **"זמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד"** ואם יש הפסקה של מכירות בבית הכנסת לפני קריאת התורה אז צריך ללמוד **בשקט** רש"י על הפרשה, כפי שנהג **החיד"א** עליו השלום, כמבואר בספרו **"לדוד אמת"**.

ואם הם מדברים על "עסקים" - זהו חלול שבת שהרי אסור לדבר בכלל על עסקים, ואם זהו דיבור לבטלה, סתם, הבה נתבונן למה גורם הדיבור הזה.

ואלו הם דבריו של **האביר יעקב** שם בהמשך:

"...ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי ידחה לכם קדש והשמרו בקדושתו שלא תדברו בו דברי חול. דבזה אתם עושים פגם גדול למעלה, ומכל שכן שלא תבואו לידי כעס בשבת דזה הוא הפגם הגדול, וזה שאמר הכתוב לא תבערו אש - דהיינו שלא תבואו לידי כעס בשבת, דכל המועס כל מיני גיהנום שולטים בו. והסיבה המביאה לכל אלה היא - שפת יתר ודברים בטלים ולפיכך הזהרו בדברים הרבה יותר - ובזה תבואו לידי קדושה".

אחי היקר!

שים לב לדברי הקדוש **אביר יעקב** נורא, **שפת יתר**, דיבור נוסף שהוא מיותר, אף על פי שהוא לא דיבור אסור ודברים בטלים, הם הגורמים לכעס, ללשון הרע ולרכילות.

הלא השם יתברך רואה צופה ויודע כל דבר. איך נראה בית כנסת שאנשים באים אליו ביום השבת בשמחה ובהדר, ולפתע מתחילים לדבר? איך נראה בית כנסת שדיבור מביא לידי כעס וקללות השם ישמור ויציל? האם זה הוא **כבוד המקום!!!** זהו המקום הנורא - מקום המקדש **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"**!

זאת ועוד, האם כך אנו מקיימים את מצות החינוך? איך אנו אומרים לילד **"שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן"**. כאשר אביך מדבר ועושה את התפילה לשחוק ואת בית

הכנסת למושב ליציס??? האם אנו לא שמים לב "שמעשי אבות - סימן לבנים". ובהתנהגות של זלזול אנו מחנכים את הילדים ללכת בדרכינו ואז "גם כי יזקין לא יסור ממנה", ויאחז במעשי אבותיו וידבר בבית הכנסת וכך דור לדור יביע אומר, לדבר ולמלל???

קבלת תשובה

אחי היקר! דיבור חול, בבית כנסת זהו אחד משבעה דברים שצריך להתבונן בהם ולקיימם היטב כאשר עושים תשובה.

כדברי האורחות צדיקים:

"ואחר שיעלה בלב האדם לעשות תשובה, לא יוכל לעשות תשובה שלמה אם לא ישיב על לבו שבעה דברים.

הראשון: שידע מעשיו ויכירם כולם...

וכמה בני אדם סבורים שאין אדם נקרא בעל תשובה אלא אם כן בא על אשת איש או על גויה או יצא לתרבות רעה וכיוצא באלו מעבירות גדולות. אבל בשאר עבירות אין יודע, לשוב עליהן וזה אינו כן! גם לא נזהרנו להתפלל בכוונה ומלדבר בבית הכנסת ומשחזק ומקלות ראש". (שער התשובה).

נשים לב על מה צריך לעשות תשובה, איזו עבירה היא "קלה" אבל מאוד מאוד חמורה. ברוך השם כבר הגענו לבית הכנסת, התגברנו על יצרנו הרע המבקש להשאירנו בתרדמת הלילה, כבר הלכנו לבית הכנסת ושכר הליכה בידינו. ועכשיו, כשהלומים ואבני חפץ יקרות בידינו, נאבדם בידיים? הן עתק, אלפי זהב וכסף אנו קונים בתפילה, את העולם אנו מעמידים בעמוד של תפילה. **על בנינו ובנותינו, על משפחתנו**

ועמנו אנו מתפללים. ואת התפילה נאבד בשיחה חולין בשבת או ביום חול?

הבה נשא לבבנו אל כפיים, אל אל בשמים. ונקבל עלינו קבלה פשוטה לשתוק בבית הכנסת ולכל הפחות בזמן התפילה.

אמנם היצר הרע יבקש להקשות עלינו את הקבלה הזאת ויעמידנו בנסיונות גדולים אך כבר שנו חכמים ולמדונו. "כל הבא ליטהר מסייעין בידו" (שבת קד ע"ב). ואם כל בית הכנסת יקבל על עצמו קבלה חשובה זו בודאי איש את רעהו יעזרו, ותפילת רבים ותשובת רבים ושתיקת רבים תועיל לכלל ולפרט.

הבה נקבל את האור הגדול של התפילה, את האוצר הנפלא "ואני תפילתי לך ה' עת רצון אלקים ברוב חסדך ענני באמת ישעך".

יא. קריאת קודש לתלמידי חכמים

הענין הגדול הזה בו אנו עוסקים כבוד בית הכנסת וקדושתו. החדרתו בקרב קהל המתפללים - תלוי הרבה בך, התלמיד חכם בן תורה, הרב והגבאי.

הנה כתב המשנה ברורה (סימן קנ"א ס"ק י') על מנהג רבינו האר"י ז"ל:

"האר"י היה נזהר מאוד שלא לדבר בבית הכנסת רק תפילתו, אפילו מוסר לא דבר - פן ימשך ממנו דברי חול"!

ובעל הראשית חכמה לאחר שהזהיר רבות על התפילה בכוונה ובאימה כתב לתלמידי החכמים:

"ואם אי אפשר, לכל הפחות לבעלי תורה יראי חטא ישימו על לבם ענין זה ולא יתחילו לדבר זה עם זה בבית הכנסת בעסקיהם אפילו שלא בשעת התפילה כדי שינהגו במורא בבית הכנסת. ואם ידברו עמהם מי שלא נהג בהם ישיבו להם בקוצר". וכאשר הקהל יראו כי התלמיד חכם אינו מדבר כלל בשעת התפלה. ונזהר מאוד בענין זה, חוץ מתשובות הלכה בעניני קריאת התורה הלכות תפילה וכדומה, יש בזה השפעה עצומה על קהל המתפללים".

יב. השתיקה – היא גדר גדול ליראת שמים
הבה נתבונן בדברים הנפלאים שכתב עוד בראשית חכמה בשער הקדושה:

"כלל של דבר, כמו שאדם עושה דלת לפתחו, ויש לו עת לסגור ועת לפתוח. כך יסגור דלתי פיו בשתי דלתות השפתיים והשיניים. והזהר מאוד לפתוח פיו. תשמור לשונך כמו שתשמור כסף וזהב ומרגליות בתוך חצרך ובתוך תיבותיך ותעשה מסגרת למסגרתו כך תעשה לפיך! ראה איך היו הראשונים נזהרים משיחה בטילה שהיו משתבזין שלא היו משיחין שיחה בטילה כל ימיהם. ובוה הענין, יש תקנה גדולה להתפלל בכוונה כי רוב ביטול הכוונה בתפילה הוא בא מדברים בטלים הקבועים בלבנו. גם השתיקה היא גדר גדול ליראת שמים. כי אי אפשר להיות ירא שמים, בלב המרבה דברים!"

ואזהרה מיוחדת שמענו מפי האביר יעקב על שליח הציבור ומה גם על כל אדם בבואו אל הקודש להתפלל:

"וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו, וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל". אפשר לרמוז על השליח ציבור דהוא מוציא הרבים ידי חובתם צריך להזהר מאוד מאוד שיכוין לבו בתפילה מתחילה ועד סוף שלא יפנה לבו לדברים אחרים כלל. רק יתן בלבו שאינו עומד כי אם לפני ה', ואין שום אדם כלל שמפריד ביניהם.

ועל זה כתוב בהושענות 'אני והוא הושיעה נא' דהיינו כשיחשוב האדם שאין שום אדם, רק הוא והקב"ה, טובטח שיושיעו הקב"ה בתפילתו. (והערה: רבינו גורס "אני והוא" ולא אני והו, והרב רבי יוסף משאש וצ"ל כתב בתשובתו עפ"י גירסת החושלמי שאם יש לומר "אני והוא")

וזהו הדבר צריך לכל אדם באמת בפרט צריך השליח ציבור שמוציא את הרבים ידי חובתם וסומכים עליו, צריך לזהר בכוננת המחשבה ביותר. וצריך הש"ץ שיחשוב שלא יש בעולם לא אדם ולא דבר זולת הוא והקב"ה וזה צריך לחשוב מתחילת התפילה ועד סופה וזה"ש 'בבואו לכפר בקודש עד צאתו' וכשיעשה כן הוי ראוי והגון שיכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל" (פתוחי חותם אחרי מות).

ובפרשת בהעלותך כתב מרן האביר יעקב לתלמידי החכמים:

"כשישמור גדול העם את פיו נראוי בהכרח יהיו דבריו מקובלים להם וישמעו לו בהכרח ויהיו דבריו מקובלים להם וישמעו לו וילמדו ממנו ויעשו כמעשהו. וכשיהיו יחד כל העדה פיהם שלם ומתפללים אל השם בודאי שתקובל תפילתם ותעשה רחם למעלה".

יג. **הפה עיקר ושורש קדושת הגוף**

כתב **האביר יעקב** האדמו"ר רבי יעקב אביחצירא זיע"א:

"...ולזה צריכים בני ישראל להיות זריזים וזהירים בתורה ובמעשים טובים ובתפילה בכזונה כראוי, כדי שתפלתם תהיה בה תועלת ותעשה רושם של קדושה בשכינת עוזנו להיות לה לעזר ולסיוע. וזה הדבר שצריך האדם להתדבק בו יומם ולילה בלי הפסק, ויצטער על צער שכינת עוזנו שנתארך קץ פדותה ועיקר עכבתה תלוי בנו בעוה"ר כי אלולי הדינו ראויים ומתפללים כראוי מיד יגמרו הניצוצות להתברר ונשגב השם לבדו" **(פתוחי חותם פרשת מסעי)**

"ישראל צריכים לשמור פיהם מרע ומדברי הבאי ומדברים בטלים. דהוא עיקר ושורש לקדושת הגוף. דאם אין פיו שמור – כל מה שיעשה בטל ומבוטל" **(פתוחי חותם דברים)**

"הרצוה להתנהג בחסידות ולהכניע גופך עד שיהיה מתוקן לקדושה ולטהרה הסגולה הנפלאה לזה הוא ריבוי מיתוק הדינים. ומיתוק הדינים הוא על ידי תורה לשמה ותפילה כראוי ומצוות ומעשים טובים וכשתתמיד בזה הענין יוכשר הגוף ויתוקן כראוי ויהיה נשמע לך לעבודתו יתברך". **(פתוחי חותם שופטים)**

"עיקר ביאת האדם לזה העולם הוא כדי להשלים רוחו ונשמתו והשלמתם הוא על ידי עסק התורה והתדבקותך במצות ובתפילה כראוי וכשיזכה לתיקון נר"ן – בזה יזכה להתדבק בשכינה" **(פתוחי חותם פרשת שמיני)**

ואלו דברי הרב:

"אתה הראת לדעת שאם אלו המלאכים הראשונים אשר כל רז לא אניס להו ובקיאם במצוות התורה ובקלות ובחמורותונזהירין להו שבילי הרקיעים כשבילי דארעא, ובכל זאת חשו לה ומנעו עצמם לדבר דברי תורה שיש בה מצוה, על ידי שב ואל תעשה, פן יבואו חס ושלום לזלול בכבוד מלכו של עולם- קל וחומר ליתמי כמונו אשר לא ידענו בין ימינו לשמאלנו, שצריכים ללכת בדרכיהם הישרים והתמימים ושלא לדבר בשיחזה בטילה - לא דווקא בבית הכנסת, אלא, אפילו בכל יום ובכל עת ובכל מקום".

חשבון נפלא

לאחר שרבינו כתב את דברי הרוקח (שהזכרנו)

"המדבר בבית הכנסת וחבריו משבחין ומשוררין - קורא אני עליז
הו' על כל שכני הרעים."

שואל הרב למה המדבר בבית הכנסת הריהו מסיג גבול (כפי שכתב הרוקח בהמשך)?

והשיב מה ששמע ממור"ר אביו

מילה שיש בה אות אחת - בונה בית אחד

שתי אותיות - שני בתים

שלוש אותיות - ששה בתים (כפול שנים)

בת ארבע - עשרים וארבעה בתים...

ואין גבול למספר הבתים שהאדם בונה על ידי הדיבור שלו בקדושה. לכן אין גבול וערך למי שמתפלל ולומד תורה, ואוי לו למי שמדבר בזמן שחבריו מתפללים. ולא זו בלבד שאינו שותף בבניית העולמות ומליוני הבתים הנבראים מדיבור של התפילה, אלא, הוא גורע את חלקו בזכות זו.

הגאולה

ושוב הביא את דברי הזוהר הקדוש אחרי (עה:): על שלשה המעכבים את הגאולה ובכללם מי שעושה קלון וקלות ראש בבית הכנסת - על ידי הדיבור.

"ובכך רבותי - מי לא יקרע סגור לבבו בקוראו ושומעו אלה הדברים הנאמרים מפי קדש א-לקים הרשב"י ז"ל וזיע"א. אלו השלשה המעכבים את הפורקן, את הגאולה לא רק של ישראל אלא - גם את גאולת שכינת עוזינו. אם רבותינו זכרונם לברכה תקנו לנו בשלש תפילותינו שבכל יום את צמח דוד עבדך וכו' כדי לקיים ציפית לישועה אשר היא תחילת דינו של האדם ובכך מה נצטרך לפני ה' א-לקינו אשר אנחנו בעצמנו ח"ו גורמים לדחוזת את הגאולה שהיא כבר קרובה, על ידי שיחת חולין בבית הכנסת?

ומי מאתנו גדול או קטן שניקה מעוון זה???

ולכן כותב הרב יסוד חשוב אותו עלינו לזכור

"הבית הכנסת לא נעשה להתאסף בו לצרכינו כי אם לשמוע בו דברי חכמה ומסר והלכה ודרשה בכל יראת הכבוד ויראת החומות.

ולקיים מקרא שכתוב "שוייתי ה' לנגדי תמיד" בבואנו לבית מקדשו ומקום השראת שכינתו. ונשב שם באימה וברעדה וביראת כבוד. ואז יקבל ה' תפילתנו ברצון ויבנה לנו בית מקדשו במהרה בימינו, אמן. ודיה ביום ההוא ידיה ה' אחד ושמו אחד, אמן".

כדאי ומומלץ לעיין בספר הקונטרס היחיאלי לראות את דברי הרב בשלמותם. ויהי רצון שנזכה להתדבק בהנהגות הנפלאות הכתובות שם.

שמירת השפתיים

"וזהנה עיקר לקבלת התפילה לעלות למעלה, ולעשות פרי הוא אם יזכה לשמור פיו ולשונו מכל טומאת שפתיים ומלשון הרע אשר טומאתו קשה.

ואם יזכה להזות פיו ולשונו ואיבריו אשר בהם משרת פני עליון טהורים וזכים וברים. אבל אם יטמא האדם פיו ולשונו הרי הוא נעשה משוקץ וכלי השרת אשר ישרת בהם טמאים וגם פגומים ובמה יתרצה לפני קונו? וכל שכן אם הוא שליח ציבור שצריך אוהרה ביותר אוהרה אחר אוהרה לקדש בו כל כליו, כל גופו ונשמתו לפי שהוא ככהן גדול. "ו"זך ונקי" למוהר"ר רבי יוסף כנאפו פרק תהילות היום)

טו. לקט מדברי החפץ חיים

רבינו ישראל מאיר הכהן זיע"א בעל החפץ חיים ראה לעצמו שליחות מיוחדת ללמד להדריך ולחנך את דורו ואת הדורות הבאים - לחובת שמירת הלשון שבזכותה האדם זוכה להאריך ימים. ויסד את שני ספריו בענין זה על הפסוק שאמרו **דוד המלך** ע"ה: "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב? **נצור לשונך** מרע ושפתיך מדבר מרמה".

לאחד קרא **החפץ חיים** למשנהו קרא **שמירת הלשון** - והם שני המאורות הגדולים, שולחן ערוך להלכות קדושת שמירת

טהרת לשוננו, לשון הקודש. בשני ספריו הללו, וגם בחבורו הגדול משנ"ב ובאור הלכה הניף הרב את ידו החזקה והזהיר והטעים כמה צריך להתרחק מדברים בטלים, מדיבור חול וכל שכן מדיבור אסור.

טהרת הלשון

בהקדמה לספרו שואל **החפץ חיים** שאלה, מפני מה החמירה התורה ביותר בעוון של לשון הרע מדוע הוא נחשב ככופר בעיקר?

ענה הרב:

"ונראה פשוט שהטעם שהחמירה התורה כל כך בזה העוון – משום שמעורר בזה הרבה את המקטרג הגדול על כלל ישראל, ועל ידי זה חורג כמה אנשים בכמה מדינות".

והוסיף הרב תשובה שניה וזו לשונו הטהורה בספר **חפץ חיים** הלכות אסורי לשון הרע הקדמה:

"ועוד טעם אחר לגודל הפגם שבא על ידי עוון זה, כי על ידי שאדם הוא פוגם את לשונו בדיבורים אסורים, הוא מונע אחר כך כל דבורים של קודש שהוא מדבר מלעלות למעלה. וזוהו לשון הזוהר הקדוש. פרשת קדושים, 'ובהאי רוחא בישא תלין כמה גרדינין אחרנין, דאנון ממונין לאחדא מלה בישא או מילה טנופא, דאפיק בר נש מפומיה, ולבזר אפיק מלי קדישין. וי לון, וי לחייהון, וכי וי לון בהאי עלמא, וי לון בעלמא דאתי, בגין דאלין רוחין מסאבין נטלין ההוא מילה מסאבא, וכד אפיק בר נש לבזר מלין קדישא, אקדימי אלין רוחי מסאבא מלי ההוא מסאבא, ומסאבי לההוא מילה קדישא, ולא זכי לה בר נש, וכביכול

תששא חילא קדישא! עד כאן לשוננו. הלא נראה בעליל מזוהר הקדוש, שכל דברי התורה ותפילה שלנו הם עומדים באוויר השמים, ואינם עולים למעלה, ומאין תבוא עזרתנו לביאת המשיח, וכיצא בזה:

[נתרגום - ומרח הרע הזה תלויים כמה מעוררי דין אחרים שהם ממונים לאחוז בדבר רע או בדבר טונף, שהאדם מוציא מפיו, ואחר כך מוציא מפיו דברים קדושים. אוי להם לחייהם, אלו בני אדם גורמים לאלו מעוררי דין אחרים לשלוט ולפגום מקום הקדוש. אוי להם בעולם הזה, ואוי להם לעולם הבא, כי אלו רוחות הטומאה לוקחים דבר טומאה הזה שהוציא מפיו, וכשהאדם מוציא אחר כך מפיו דבר קדושה, מקדימים אלו רוחות הטומאה, ולוקחים דבר טומאה ההוא ומטמאים את דבר הקדושה ההוא. והאדם אינו זוכה בה, בדבר הקדושה וכביכול נחלש כח הקדושה!].

מדבריו אנו למדים שדיבור פגום ואסור גורם לפגום את דברי הקדושה שהאדם מדבר והדברים מזעזעים!

הרי בגלל דיבור אסור ומטונף (כלשון הזוהר הקדוש) גורם האדם לעצמו רעה גדולה ובשעה שהוא מתפלל ומבקש פרנסה רפואה גאולה וישועה. תפילתו אינה מרוצה לפני המקום ואינה מקובלת - שומו שמים! השם ישמור! ומוסיף החפץ חיים ואומר "ומאין תבוא עזרתנו לביאת המשיח"?

הרי התפילה, דברי תורה וקדושה הם פועלים פעולה גדולה בשמים, ויש בכוחם לקרב את קץ הגאולה, ואם חלילה הפה מטונף וגם דובר נבלה הרי גם התפילה לביאת המשיח חלילה וחס נעצרת בבחינת "שתם תפילתי" מי מאיתנו אינו חפץ בחיים? בגאולה? מי אינו חפץ ברפואה? בפרנסה?

נשים על לבנו את דברי החפץ חיים ונשמור על טהרת לשוננו. לכן כידוע גם השפה העברית נקרא בשם "לשון הקודש" כי אין בשפה זו מילים של פריצות כפי שיש בשפות אחרות, והתורה דיברה בלשון נקיה.

דיבור בבית המדרש

בפתיחה להלכות "אסור לשון הרע" מנה הרב את מצוות העשה ולא תעשה שאדם מבטל או עובר בדברו לשון הרע ומה גדול הוא העוון החמור כאשר אדם מדבר לשון הרע בבית הכנסת או בית המדרש וזו לשונו:

"וכל זה אפילו שלא בבית המדרש, אבל אם מדבר לשון הרע ורכילות בבית המדרש או בבית הכנסת, עובר על עוד מצות עשה (ויקרא י"ט, ל'), "ומקדשי תיראו" ובית המדרש שלנו גם כן בכלל מקדש הוא, כמו שמבאר בפוסקים, ונצטוינו בזה הפסוק ליחא, מפי ששוקן בו, ולכן אין מחשבין בו חשבונות, כי אם של מצוה, כגון קופה של צדקה וכדומה, וכל שכן דאסור בהם שחוק והתול ושיחה בטלה, ולא מעיל בזה שום תנאי, כמבאר בשלחן ערוך אורח חיים (בסימן קנ"א סעיף י"א). ועל אחת כמה וכמה דאסור לדבר בהם לשון הרע או רכילות מפני אימת ה', יתברך השוקן בו, לבד מאיסורו החמור העצמי, ובזה שמדבר מראה בעצמו שאינו מאמין שהקדוש ברוך הוא ישרה שכינתו בבית הזה, ולכך הוא מעיז פניו אפילו לדבר בבית המלך שלא נרצון המלך.

[נהגה"ה וזה לשון הזוהר הקדוש פרשת תרומה, מאן דאשתעי בבי כנישתא מלי דחול, וי ליה דאתחזי פרודא, וי ליה דגרע מזמנותא, וי ליה וכו' דאחזי דהא לית אלהא ולא אשתכח תמן,

ולית ליה חולקא בה ולא דחל מניה, ואנהיג קלנא בתקונא עלאה דלעילא]. [תרגום - מי שמדבר בבית הכנסת דברי חול אוי לו שאינו מראה פחד, אוי לו שגורע האמונה וכו', כי מראה בזה, שאין אלקים ואינו נמצא שם, ואין לו חלק בו, ואינו מיוחד ממנו, ונוהג ביזון בתקון העליון של מעלה, בית הכנסת מתוקן כנגד המלכות העליונה]:

ואפילו הלומדי תורה בקביעות בבית המדרש, שהותר להם לאכול ולשתות בבית המדרש, כמבואר באורח חיים בסימן הנ"ל (סעיף א'), מכל מקום, אם יהיו נכשלין באיסור שחוק והתול או לשון הרע ורמילות בבית המדרש, הם עוברים על מצות עשה ד"מקדשי תיראו", לבד מאסורו העצמי, וכמו שכתב ה"מגן אברהם" (בסימן קנ"א סעיף קטן ב') דאטו (וכי) התלמידי חכמים אינם מוזהרין על מורא המקדש, ולא הותר להם, אלא אכילה ושתייה מדוחק, מתוך שהם לומדים בבית המדרש, אם יצטרכו לאכול ולשתות חוץ לבית המדרש, יתבטלו על ידי זה מלמודם, עיין שם ב"מגן אברהם". ולענין סתם דבורים, שאינם של ליצנות, לתלמיד חכמי בבית המדרש, עין במה שכתבנו בעזרת ה' בחלק ג'."

ובתוספת הגהה מנה **החפץ חיים** את האיסורים שעובר המדבר לשון הרע בבית המדרש:

[הגה"ה - ואגב דאירינן בזה האיסור החמור של שיחה בטלה בבית הכנסת, ראיתי להזכיר את עצם המכשול שנעשה על ידי זה. והוא לפי מה שמצוי בעונותינו הרבים שמתחיל לספר לחברו את המעשיות שלו, שהם מעורבים בלשון הרע ורמילות מראשן ועד סופן, קודם קריאת התורה, וקודם גמר הספור פותחין העם לקרוא בתורה, והוצר הרע מסיתו שלא להפסיק באמצע הספור

ולגמור את הלשון הרע שלו בעת הקריאה. ופעמים הרבה שהוא גם כן מן האנשים החשובים שעומדים במזרח בית הכנסת, ועונו נראה לעין כל, ועל ידי זה מחלל את ה' ברבים דהינו בפני עשרה מישראל, ועונו גדול הרבה מסתם חלול ה', (כמו שמפורש בספר המצות לרמב"ם לא תעשה סימן ג') עיין שם ועבר בזה על לאו דלא תחללו את שם קדשי"ן]

ועתה ראה כמה אסורים עבר - א) אסור לשון הרע ורכילות, שיש בזה לבד כמה וכמה לאוין ועשין. ב) עבר על לאו ו"לא תחללו את שם קדשי" בפני עשרה מישראל. ג) שבטל קריאת התורה. אפילו אם יחסר על ידי זה אפילו פסוק אחד או אפילו תיבה אחת הוא עון פלילי וגדול עונו מנשוא, שאפילו מי שיוצא באמצע הקריאה, נאמר עליו "ועוזבי ה' יכלו", כדאמרינן **בברכות** (דף ת.) על אחת כמה וכמה בשעה שעומד בבית הכנסת וחמוד של השיחה בטלה והלשון הרע שלו מעבירו מלשמוע דברי אלהים חיים".

ואם הדיבור האסור הוא ביום שבת וביום שבת בבית המדרש הוא חמור ביותר וזו לשון הרב:

"וכמה פעמים ארע זה בשבת ועונו חמור הרבה יותר מימות החול, כמו שמפורש בכמה ספרים קדושים. וכיוצא בזה ארע כמה פעמים למי שמורגל לדבר בבית הכנסת או בבית המדרש לגמור המעשיוות שלו, אף בעת אמירת הקדיש, ועל ידי זה מונע את עצמו מלומר אמן יהא שמיה רבא, אשר אמירתו הוא נעלה מאוד על פי הגמרא, כמו שאמרו חז"ל, אפילו יש בו שמץ אפיקורסות - מוחלין לו, ואפילו כשעונה, והוא שלא בזמנו, והוא אמן יתומה, וחס וחלילה, יהיו בנו יתומים על ידי זה, כי אפילו אם מחמת עצלות בלבד נשתהא האמן שלו, ויש עליו קללה

זאת, וכמו שמשמע בפוסקים. וקל וחומר בזה שדחה האמן יהא שמייה רבא מפני הלשון הרע והרכילות שלו:

ועל כולם עובר בזה הזמן על אסור רביעי, דהיינו, שיחה בטלה בבית הכנסת ובבית המדרש, שהוא אסור גדול שמפורש בשולחן ערוך, וכמו שכתוב למעלה, שקל וחומר הוא על לשון הרע ורכילות. ואוי ואבוי להמספר והשומע, וכבר כתב הגר"א באגרתו הקדושה "עלים לתחופה", שעל כל דבור ודבור צריך לירד לשאול למטה הרבה מאד, ואי אפשר לשער גודל היסורין והצרות שסובל בשביל דבור אחד, ולא נאבד אפילו דבור אחד, עיין שם".

דברי מוסר מבעל השלמי ציבור

הרב יום טוב אלגאזי זיע"א בעל ספרי השלמים כתב בספרו **שלמי ציבור** דברים נוראים על המדבר בבית הכנסת ובפרט ביום שבת:

א. דיני קדושת בה"כ ואיסור שיחת חולין בבה"כ.

"עוד ראיתי ונתון אל לבי לבאר בקצרה רב חומר קדושת בית הכנסת ואיסור חומר המדבר בבית הכנסת שיחת חולין וכ"ש שיחה בטילה. בהיות כי עינינו רואות שאיסור זה נעשה ממש כדירתו לכמה בני אדם וגם קצת מתופסי התורה נלכדו בשחיתותם וחב עמי הארץ תולין עצמן באילן גדול לאמר אם באמת יש עוון אשר חטא בזה איככה התיח הפרזשים את הדבר???

ועל כן חובה על כל מרביץ תורה להודיע לקהל עדתו איסור הדבר וחומר שבו בדברים רבים ובתוכחות מוסר אולי יתנו לב לשזב.

הנה בפרק בני העיר אמרין תנו רבנן בתי כנסיות אין נוהגין בהם קלות ראש ואין אוכלין בהם ואין שותתין בהם אין מטיילין בהם ואין כנסים בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים.

וכתב רש"י ז"ל אין אוכלין בהם כו' ולא גרסינן ואין אוכלים בהם דמלוה פירושא דקלות ראש הם לשון קלות שמקילין בהם ע"כ.

והטור ז"ל באו"ח סימן קנ"א כתב בתי כנסיות וב"מ אין נוהגין בהם קלות ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטילה ואין אוכלין ושותתין בהם ע"כ נראה דהטור ז"ל גריס בברייתא ואין אוכלין בהם ועל כן פי' קלות ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטלה כו' וכ"כ הרמב"ם ז"ל.

ובזהר החמיר ביותר בעונש הדבר ואפילו בדבור הצריך וזהו שיחת חולין דאסור - וציטט הרב את הוזה"ק פרשת תרומה שהזכרנוהו בכמה מקומות על ענשו של המדבר בבית הכנסת.

ובסמ"ק כתב דבעוון זה מתהפכין הבתי כנסיות לבתי ע"ז ח"ו ע"ש שהאריך:

ובעני קשה טובין על דברי הטור והרמב"ם ז"ל שכתבו שחוק והתול ושיחה בטילה דאטו שיחה בטילה חוץ מבית הכנסת מי שריא דאצטריכו לאשמועינן דאיסורא בב"הכי? והא אמרין פ"ק דיומא ת"ר ודברת במ - במ יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים. ואע"ג שאף בשיחת חולין אמרו שם אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת במ ולא בדברים אחרים רב אדא ב"י אמר עובר בלאו שנא' כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר:

התם על כרחינו לומר דפירוש שיחת חולין דהתם היינו דברים

שאינם מן הצורך לו אבל כל שהוא מן הצורך לעסקיו ולמשא ומתן שלו לצורך פרנסתו שרי כדאמרינן גבי ואספת דגנך נחזו בהם מנהג ד"א ואין איסור בדבר:.

ובא הזוהר לאשמועינן דבבית הכנסת אסור אפילו במילי דצריכי ליה...!"

ומסקנת הרב שלמי ציבור שגם לשיטת הרמב"ם והטור כמו הזוהר הקדוש אסור לדבר בבית הכנסת לא רק שיחת חולין סתם אלא אפילו שיחה לצרכיו, פרנסתו וכדומה גם שיחה זו אסורה בבית הכנסת, והיא נקראת שיחה בטילה.

ב. איסור הדבור בבית הכנסת ואף שלא בשעת התפילה.

"כתב הרוקח המדבר בבית הכנסת וחבריו משבחים ומשוררים, קורא אני ועליו על כל שכני הרעים כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם ולא נמנה עם חבריו ועליו נאמר מעוות לא יוכל לתקון וקוצץ ה' על קולו ויקרא עלו מי בקש זאת מידך רמוס חצרי ע"ש באורך.

ובספר פתח עינים ז"ל המדבר שיחות חולין בבית הכנסת טוב לו שלא יבא כל עיקר, כי הוא חוטא ומחטיא והשטן מקטרג ואומר היום קצר לו לדבר עד שממתין שעת התפילה.

ובכלל זה הם לומדי התורה המדברים בדברי תורה בבית הכנסת ומבלבלים את הקהל בקול דבורם ולא יאות עבדין דאף דגדול תלמוד תורה מ"מ הרי אמרו זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד. ומה גם כי מהם יראו וכן יעשו רבים מע"ה להזתיר להם הדבור

של חול ולא יבחינו בין ד"ת לדברים של חול כמ"ש בכמה מקומות אדם חשוב שאני.

ומהרח"ו ז"ל העיד על רבו וכתב בספר הכוונות מורי זלה"ה לא היה מדבר כלל בבה"כ אפילו אחר זמן התפילה או קודם קודם. אפי' בדברי מוסר ויראת שמים לא יהיה משיב תשובה עד שיצא מבינת הנוסות כדי שלא ימשך לדברי חול ע"כ.

הנה מתבאר מדבריו דס"ל להרב זלה"ה דאיסור האסור בזהר ובפוסקים ז"ל לאו דוקא בשעת התפילה או אחר התפילה אלא אפי' קודם תפילה כל היום איתיה באיסור זה. והוא פשוט דכיון דכל טעמא דאיסורא הוא משום דכתיב ומקדשי תיראו ובתי נסיוות אקרו מקדש מעט, וכמו שבמקדש היה השמינה שם כל היום כן בבתי נסיוות.

עד שמטעם זה אמרו דאסור להנכס שם לצורכו ואם צריך להנכס בו לצרכו כגון לקרא לאדם יכנס ויקרא מעט כדי שלא יהא נראה כאלו נכנס לצרכו כמפורש בטור א"ח סימן קנ"א, והטעם כי היכי דבמקדש אסור לכהן לבא ביאה ריקנית כל היום כמ"ש הרמב"ם פ"ב מביאת מקדש כן בבתי נסיוות אסור ביאה ריקנית.

וכן דימו אותם למקדש בחרבנו דכי היכי דאמרינן במקדש והשימוזתי את מקדשכם אף על פי שהם שוממין בקדושתן הם עומדים, כך אמרו בבתי נסיוות ובבתי מדרשות כמ"ש הטור שם כשם שנוהגים כבוד בישובן כך נוהגים בהם בחרבנו. וכשם שאמרו מקדש של מטה מכון נגד מקדש של מעלה כך הוא בבתי הנוסות כמ"ש בזהר דהא כי נישתא דלתתא קיימא לקבל נישתא דלעילא.

אם כן כיום שכל עיקר של איסור הוא משום השכינה השורה עליו כל היום, ודאי דאיתיה בכלל האיסור דזמיא דשחוק וקלות ראש ושאר דברים השנויים בברייתא.

אלא דהמדקדק יפה בלשון הזהר יראה כי לא נאמר כל השיעור העונש 'דליזת ליה חולקא' ח"ו, אלא דוקא למדבר בתוך התפלה אבל קודם התפילה או אחר – איסורא אינא אבל לא בעונש המפורש בספר הזהר וכן ראינו מתוך דברי החסיד הרב ראשית חכמה ז"ל."

מדבריו למדנו שאיסור הדבור בבית הכנסת הוא כל היום ובפרט בשעת התפילה, ותלמידי חכמים יזהרו שלא ללמוד בזמן חזרת הש"ץ גם משום שזמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד וגם שלא ילמדו מהם לדבר דברים בטלים, וכאשר ראש הקהל נזהר, יש לקהל ממי ללמוד ואחריו ילכו להזהר בקדושת בית הכנסת.

וידעו כי כשם שמקדש של מטה מכוון כנגד מקדש של מעלה, כך בתי כנסיות ובתי מדרשות של מטה מכוונים כנגד בתי כנסיות של מעלה.

שים לב אחי!

ראה והתבונן בדברים המבהילים הללו של דיבור אסור, דיבור חול בשבת, או ביטול אמן או פסוק מקריאת התורה, בבית הכנסת וביום שבת. וכפי שכתב הרב במקורות שם בספרו **"באר מים חיים"** שהאיסור הזה הוא **מדאורייתא** גם בבתי כנסת ובבתי מדרש בימינו ולא רק בבית המקדש שעליו נאמר **"ומקדשי תיראו"**.

ואתה אחי אם עדיין אינך מבין מהי חומרת הדיבור בבית הכנסת אנא חשוב על הדברים הבאים:

* האם התכוונת בדיבורך בבית הכנסת לעבור על מצות עשה "ומקדשי תיראו"?

* האם אינך מאמין שהקדוש ברוך הוא נמצא בבית הכנסת ולכן אתה מדבר?

* האם רצית שיאמרו עליך בשמים שאין לך חלק בקדוש ברוך הוא! שתפילותיך לא תתקבלנה!

* האם חשבת לבטל אמנו! קדושה! יהא שמיה רבה!

פסוק אחד או אות אחת מהתורה שכולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא:

* האם בדיבורך רצית להיות מנוודה כמצורע על לשון הרע ורכילות!

* האם חשבת על כך שאתה אורח בבית השם ועושה להיפך ממה שהוא צוה עליך!

אין לי ספק ולו הקל ביותר, שכאשר באת לבית הכנסת לא חשבת לרגע לכפור בהשם חלילה או לעשות את ההיפך ממה הוא צוה אותנו בתורתו הקדושה. אך זהו כוחו של היצר הרע, שאומר לך הרי לא חיללת שבת בהדלקת אש, לא עברת על איסורי עריות, לא עבדת עבודה זרה. ב"סך הכל" דיברת בתפילה.

שים לב לדבר נוסף! אם הדיבור בעיניך הוא "בסך הכל" לא דבר משמעותי, אזי גם התפילה היא "בסך הכל" דיבור!:

טז. אגרת עלים לתרופה של הגר"א

הבט אחי וראה את דברי הגאון מוילנא שכתב באגרתו הקדושה "עלים לתרופה" על חומרת הדיבור הרע בבית וכל שכן בבית הכנסת. כפי שהביא את דבריו החפץ חיים (שער הזכירה פרק ט') וזו לשונו:

"והכל יביא במשפט, על כל דבור, ולא נאבד אפילו דבור קל, ולכן אני מזהירך שתרגיל בכל היותר לישיב יחיד, כי חטא הלשון על כולו, כמאמר חכמינו ז"ל אלו דברים שאדם אוכל וכו', ולשון הרע כנגד כולם. (כונתו ז"ל למה שהעתקנו לעיל בשם הירושלמי פרק א' דפאה, וכן העתיקו הגר"א בספרו "שנות אליהו") ומה לי להאריך בזה הענין החמור מכל העברות. (קהלת ו' ז') "כל עמל האדם לפיהו" אמרו חכמינו ז"ל, שכל מצותיו ותורתיו של האדם, אינו מספיק למה שמוציא מפיו (חולין דף פט.). מה אומנותו של אדם בעולם הזה? יעשה עצמו כאלם וידביק שפתותיו כשתי ריחים וכו' וכל כף הקלע הכול בהבל פיו של דברים בטלים, ועל כל דבור הבל צריך להתקלע מסוף העולם ועד סופו. וכל זה בדברים יתרים, אבל בדברים האסורים, כגון לשון הרע וליצנות ושבעות ונדרים ומחלוקת וקללות, ובפרט בבית הכנסת, ושבת ויום טוב, על אלו צריך לירד לשאול למטה הרבה מאד. ואי אפשר לשער גודל היסורין והצרות שסובל בשביל דבור אחד. ולא נאבד אפילו דבור אחד שלא נכתב, בעלי גרפין הזוכין תמיד אצל כל אדם ואדם ואין נפרדין ממנו, ומתבין כל דבור ודבור, (קהלת ו' כ') "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר" (שם ה' ה') "אל תתן את פך לחטיא

את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא וגו' למה יקצוף" וגו', עד כאן לשון הגר"א".

הבה אחי נזהר מאד שלא להביא על עצמנו חלילה יסורים וצרות בגלל דיבור מיותר ואסור בבית ברחוב וכל שכן בבית הכנסת וביום השבת וראה את דברי **החפץ חיים** גם בדבריו **בביאור הלכה** (סימן קמ"ו):

"אסור אפילו בד"ת כמה יגדל האיסור בעת שהספר פתוח שבזיון הוא כשמסיר אוננו מלשמע דבר ה' וגדול עונו מנשוא שאפילו מי שיוצא באמצע הקריאה נאמר עליו ועוזבי ה' יכלו כדאמרינן בגמרא כ"ש בזה שעומד בביהכ"נ ואינו רוצה להטות אוננו לתורה ולבד זה מצוי כמה פעמים חילול השם עי"ז ברבים כגון שהוא עומד במזרח ביהכ"נ ועונו נראה לעין כל ויש בזה חשש דלא תחלו את שם קדשי גם כמה פעמים המעשיות שלו מעורבין בלה"ר ורכילות מראשן ועד סופן ולבד זה האיסור של שיחה בטלה בביהכ"נ וביהמ"ד שהוא ג"כ איסור גדול כמבואר לקמן בסימן קנ"א ראה וחשוב כמה איסורין עובר עי"ז וגם תפלתו מתועבת עבור זה לפני ה' כדכתיב מסיר אוננו משמוע זנורה גם תפלתו תועבה ואשרי מי שנותן כבוד לתורה וכמו שנאמר כי מכבדי אכבד וגו'".

וכאשר אנו מבקשים לשמור את עצמנו מלאבד את כח הדיבור של הקדושה של התפילה נזכור את דברי הרב:

"ודע אחי, דמי ששומר את עצמו מעוון קבלת לשון הרע ורכילות, ישארו לו תורתו ומצותיו בשלמותם, דאי לאו הכי עלול מאד שיגרע ממנו כמה מאות ואלפים מצות, והם של עניית אמן

ואמן יהא שמה רבה ולמוד התורה. כידוע הוא שמטבע הלצים ובעלי לשון הרע לספר עניניהם וספוריהם, למי שירצה לשמוע להם, אפילו בבית הכנסת ובבית המדרש. בשעה שעוסקים בתורה ובתוך אמירת קדיש וחזרת הש"ץ ובשעות קריאת התורה, אבל מי שנתפרסם ענינו בתוך העיר, שלא יאבה לשמוע לשון הרע ורכילות, ימנעו את עצמם מלספר, אפילו לאנשים אחרים, אם יראוהו עומד בתוכם, פן יעשה אותם למספרי לשון הרע לפני השומעים וכל שכן שלא יספר לו בעצמו". (ספר שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פרק יב)

ומכאן נסיק מסקנה, אם מישהו יחפוץ לספר לשון הרע, ולדבר בבית הכנסת והוא ידע שאני לא מדבר ולא שומע - הוא יתרחק ממני וימנע מלהכשילני.

עצות טובות

אך לא זו בלבד שהחפץ חיים הזהיר, הנה הוא גם נתן לנו עצות טובות איך להנצל מדיבורי חול בשבת ודברים בטלים ואסורים:

"ומה טוב ונכון להתנהג כמו ששמעתי, שחכם אחד יעץ לאוהבו, שלא יעמוד בשזם פעם בקיץ בשבת קודש אחר סעודה שלישית סמוך לבית הכנסת ובית המדרש לספר לאחד איזה דבר מה, כי משנים נעשים שלשה ומשלשה ארבעה, חמשה, ששה, עד שלבסוף נעשית חבורה גדולה, וכל אחד מספר עניניו ומסחריו שדחו לו בשבוע שעבר, ואי אפשר שלא יבואו על ידי זה ללשון הרע וליצנות, וכל זה נעשה בגרמו של ראשון שהביא לכל זה, על כן החכם ענינו בראשו.

ומי שקלקל עד עתה והחטיא את הרבים בענין זה ורוצה לזנק את נפשו, ידוע מה אמו חז"ל, הצדיקים באותו דבר שחוטאים - בו מתרצים על כן תחילת הכל ירגיל את עצמו להתרחק מלישב בחבורות אנשים נגד טבעו שהיה לו עד עתה, וכמו שכתב השל"ה רמז לזה מפסוק (ויקרא י"ט ט"ז), "לא תלך רכיל בעמך", וגם יראה לזכות את הרבים בלשונו ולהוכיחם ולזרזם לתורה ולמצוות ולהביא שלום בין אדם לחבירו". **(ספר שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פרק י"ג)**

הנה לנו עצה טובה איך להתרחק מחבורת מספרי לשון הרע, ואדרבה איך להיות ממזכי הרבים.

ועוד עצה טובה נתן לנו הרב איך להנצל מלשון הרע ורכילות והיא לא לדבר דברים בטלים בבית הכנסת, ומתוך כך נבוא לזהירות ולשמירה כל שאר שעות היממה ובכל מקום, ואלו דבריו:

"הגה"ה ובאמת היה נראה לי בתורת עצה, למי שרוצה לשמור פיו ולשונו מדבורים אסורים, שירגיל את עצמו שלא לשוח כלל בבית המדרש ובבית הכנסת, כי מלבד שהוא מצוה רבה בלאו הכי משום קדושת המקום, כמו שכתבו הספרים הקדושים, עוד הוא תועלת גדול לענין כמה דברים, א. שתשאר לו תורתו שלמד בבית המדרש ותפלותיו בשלמות, שלא יחסר לו שום ענין אמן ואמן יהא שמה רבה וקדושה וברכו. ב. שעל ידי זה יזהה לו בחשבון ימי חייו, בערך עשר שנים, שלא יזהה בהם שום דבור אסור, כי איש הישראלי מצוי בכל יום בבית המדרש בכל

תפלותיו וזמן מה אחר תפלה, לפחות בערך ארבע שעות ביום. ובפרט אם יש לו גם כן עת קבוע לתורה בכל יום בבית המדרש בערך שתי שעות. לפי זה בערך חלק רביעי מכל המעט לעת מיוחד אצלו לתורה ולעבודה. הנה אם כן מה טוב יהיה לו לעתיד, כשיצטרף חלק רביעי מימי חייו, שלא היה בהם שום דבור אסור, רק תורה ועבודה. ^א שעל ידי זה יהיה נקל לו ממילא בכל הזמן גם כן לשמור את כוח הדבור שלו, אחרי שהרגיל את נפשו בכל יום לכבוש את כוח הדבור שלו חמש או שש שעות כל עת שבזמן בבית המדרש" (ספר שמירת הלשון ח"א - חתימת הספר - פרק ב)

ביאת משיח צדקנו בזכות מורא מקדש

ובספרו **זכור למרים** כתב לנו הרב מוסר עם **משל נפלא**, והדריך אותנו שכל אחד ואחד כל איש ואישה מישראל צריכים להתרחק כמה שיש בכוחם, ובודאי להיות זהירים בקדושת בית הכנסת, וזהו מוסר הרב:

כללו של דבר כל אדם מחויב לחזק את עצמו בכל מה שיש במחווה, וכדכתיב בקהלות כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה, ד"קא, ר"ל לפי כחך, וכן כתיב (תהלים פ"ה) אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישוּבו לנִסְלָה, אך קרוב ליראיו ישעו לשכון כבוד בארצו. ונראה לפרש המשך שני הכתובים הללו עפ"י דברינו, שבשעה שנשוב בתשובה שלמה בחרטה על העבר וקבלה על העתיד שלא נשוב לנִסְלָה עוד, אז קרוב ליראיו ישעו לשכון כבוד בארצו. (ספר זכור למרים פרק יח)

משל נפלא

ונמתיק את דברינו במשל, עשיר אחד גדול שדיו לו כמה עסקים באיזו עיר, ותמיד נתאכסן אצל בעל הבית אחד בעיר ההיא. וזנה אירע פעם אחת שסר לאכסניה אחרת, ויפגשוהו בעל הבית הראשון וישאלהו מדוע לא סר כבודו אל ביתי כמנהגו תמיד, והשיב לו כי בפעם האחרונה הייתי בביתו ולא נהגו בי כבוד כיאות התחיל הבעל הבית לתרץ את עצמו כי לא היה אז בביתו וכי אנשיו לא ידעו את גודל כבודו. ויאמר לו העשיר: אם אתה מבטיחני שלא יהיה עוד כדבר הזה, ובכל עת בואי ינהגו בי בכבוד כיאות או בודאי אסור לביתך, כי גם לי נעים להמצא במקום שיש לי מכירים היודעים את כבודי.

כן הדבר בענינו, הקב"ה השרה שכינתו אצלנו בבית ראשון אח"כ בבית שני, ומפני עוונותינו הסיר שכינתו מאיתנו ואין ברצונו לשוב אלינו אם לא שנשוב מדרכנו הרעה שהלכנו עד כה ולא נשוב לכסלה עוד, ונרגיל עצמנו להיות זוזרים בקדושת בית המדרש ובית הכנסת שהם לעת עתה מקדש שלנו כמו שנאמר ואזי להם למקדש מעט ויהיה תיקון בזה על העיקר] והוא קרוב ליראיזו ישעו לשכון כבוד בארצנו, ר"ל, או קרובה ישועת ה' לבוא ולשלוח לנו משיח צדקנו ונשוב לארצנו במהרה בימינו: (זכור למרים פרק י"ח)

שים לב אחי יקר! ראה היאך על ידי שמירת הלשון, ושמירת הקודש, בית הכנסת אתה זוכה להביא את משיח צדקנו. לגאול את עם ישראל מהצרות, ולבשר לישראל בשורות טובות אמן.

יז. מדברי הרמב"ם על השתיקה

רבי משה בן מימון הרמב"ם ז"ל שילב בהלכותיו בספרו היד החזקה גם הלכות ציצית ותפילין קדושה וטהרה, וגם הלכות דעות והתנהגות.

בהלכות דעות הוא הגביל אותנו מאוד בדיבור שלא לצורך והזהיר שלא לדבר דברים בטלים וכך כתב:

"לעולם ירבה אדם בשתיקה ולא ידבר אלא או בדבר חכמה או בדברים שצריך להם לחיי גופו אמרו על רב תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו וזו היא שיחת רוב כל אדם ואפילו בצרכי הגוף לא ירבה אדם דברים ועל זה צוו חכמים ואמרו כל המרבה דברים מביא חטא ואמרו לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי האדם מעטים ועניניהם מרובים והוא שצוו חכמים ואמרו לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה אבל אם היו הדברים מרובים והענין מועט הרי זו סכלות ועל זה נאמר כי בא החלום ברוב ענין וקול כסיל ברוב דברים:

סייג לחכמה שתיקה לפיכך לא ימהר להשיב ולא ירבה לדבר וילמד לתלמידים בשובה ונחת בלא צעקה ובלא אריכות לשון הוא שאמר שלמה דברי חכמים בנחת נשמעים:" (הלכות דעות פרק ב')

וכאשר אנו מתבוננים בדבריו, **בפירוש המשניות במסכת אבות על דברי המשנה.**

"שמעון בנו (של רבן גמליאל) אומר: כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה. ולא המדרש הוא עיקר אלא המעשה. וכל המרבה בדברים מביא חטא".